

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Clypevs Theologiæ Thomisticæ

Continens Tractatus de attributis, de visione Beatifica, de scientia Dei, ac
de ejus voluntate, & Providentia

Gonet, Jean-Baptiste

Parisiis, 1669

Disp. IV. De voluntate Dei antecedente & consequente,

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77232](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77232)

ut cognita à Deo : Atqui omnis bonitas creata in tempore existens, ab aeterno est cognita à Deo, nec potest in tempore de novo cognosci, ut paulo antè dicebamus : Ergo ut est objectum volitionis Dei liberae, nequit variationem suscipere.

156. Tertiò suaderi potest conclusio, impugnando sententiam Adversariorum : Nam modus dicendi Sicutis falso vel dubio nititur principio, ut constat ex dictis articulo præcedenti, ubi ostendimus valde probabile esse, voluntatem divinam ab omni actu libero potuisse manere suspensam. Molina etiam absque fundamento inter mutationem, & vicissitudinis obumbrationem distinguit, cum pro eodem accipiatur à SS. Patribus, ut constat ex D. Gregorio lib. 11. Moral. cap. 17. ubi ponderans verba illa Jacobi 1. *Apud quem non est transmutatio, nec vicissitudinis obumbratio*, ait: *Ipsa enim mutabilitas umbra est, quæ quasi Dei obscuraret lucem, si hanc per aliquas vicissitudines permutaret; sed quia in Deo mutabilitas non venit, nulla ejus lumen umbra vicissitudinis intercidit.* Ergo &c.

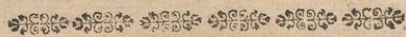
157. Ex dictis patet responsio ad rationem dubitandi initio propositam : dupliciter enim ad illam responderi potest. Primò juxta primam rationem D. Thomæ, distinguendo Minorem : ex nova terminatione ad creaturas, non sequitur physica mutatio, à priori, & tanquam ex forma immutante, concedo Minorem : à posteriori, & arguitivè, ratione illius quod præsupponit, nego Minorem, & Consequentiam. Itaque juxta hanc solutionem, ex eo quòd in tempore Deus velle inciperet, non inferretur physica mutatio, quæ per decretum fiat tanquam per formam immutantem, sed quæ præsupponatur necessariò facta, vel in substantia, vel in cognitione divina. Cum enim, ut supra arguebamus, divinæ voluntatis mutatio fieri non possit, nisi vel ex eo quòd objectum incipiat esse bonum, vel incipiat ut tale cognosci, & neutrum possit de novo contingere, absque physica mutatione; hinc est quòd ex variatione decreti in tempore, inferatur physica mutatio in Deo; non à priori, & quæ fieri debeat per decretum, ut formam immutantem, sed à posteriori, & ratione illius quod ad mutationem prudentem decreti debet necessariò supponi.

158. Secundò responderi potest, consequenter ad secundam rationem, negando Minorem; quia non stat in tempore superaddi de novo divinæ voluntati terminationem liberam, sub conceptu terminationis, nisi insuper ei addatur nova actualitas, & consequenter nisi mutetur physice. Rationem supra adduximus, quia nempe terminatio libera ad creaturas, nequit incipere in tempore in voluntate divina, nisi vel ad novitatem objecti, vel ad variationem entitatis actûs: cumque in objecto nequeat esse novitas, quia terminat prout in aeternitate contentum, in qua nulla est variatio vel successio, consequens fit quòd debeat necessariò intercedere novitas in entitate actûs, ut in tempore incipiat in Deo libera terminatio ad creaturas.

159. Ex quo patet responsio ad confirmationem, concessio enim Antecedente, neganda est Consequentia, & paritas. Ratio discriminis est, quia denominatio creantis sumitur ab actu voluntatis vel intellectûs divini, ut actualiter transeunte, & connotante objectum, prout in propria mensura existens: cum autem objectum, prout in propria mensura, incipiat in tempore, consequens fit quòd absque novitate in entitate actûs, possit de-

Tom. I.

A nominatio illa in tempore incipere. Denominatio autem liberè volentis, non connotat objectum prout in propria duratione, sed prout in mensura aeternitatis contentum, in quo prout sic novitas esse nequit; ac proinde nec denominatio volentis de novo, nisi entitas actûs in seipsa varietur.

DISPUTATIO IV.

De Voluntate Dei Antecedente & Consequente.

B Celebris est divisio voluntatis Dei in Antecedentem & Consequentem, quam Theologi à Damasceno, qui primus eam in Scholas induxit, acceperunt; & circa illam plures occurrunt difficultates, & graves controversiæ, quæ his temporibus inter Thomistas & Modernos agitari solent, & quas sequentibus articulis exactè discutiemus, ac resolvemus.

ARTICVLVS PRIMVS.

Quid sit voluntas antecedens & consequens, beneplaciti & signi?

§. I.

Prima pars quesiti resolvitur.

L icet omnes Theologi unanimi consensu hanc divisionem recipiant cum D. Thoma hic art. 6. ad 1. illam tamen eodem modo non explicant, nec intelligunt. Molina enim, Vazquez, Lessius, & alij Recentiores communiter, docent voluntatem illam in Deo dici antecedentem, quæ antecedit nostrum consensum, & prævisionem meritorum, vel demeritorum: consequentem verò, illam quæ supponit consensum liberi arbitrij, & præscientiam meritorum vel demeritorum. Thomistæ autem cum S. Doctore existimant, voluntatem antecedentem esse illam, quæ aliquid amatur consideratum solum secundum se, & ut præcisum à circumstantiis, cum quibus ponitur à parte rei. Consequentem verò illam quæ terminatur ad res secundum omnes circumstantias in particulari, ut in executione, & à parte rei ponendas.

Dico ergo primò: voluntatem Dei non dici antecedentem, ex eo quòd antecedit consensum nostrum, aut præscientiam meritorum, vel demeritorum; & consequentem ex eo quòd consensum, & merita aut demerita voluntatis humanæ, ut à Deo prævisa supponat.

E Probaturs prima pars: Cum voluntas Dei consequens sit efficax, & causa nostri consensûs, ut ostendemus disputatione sequenti, illum antecedit, prioritare saltem naturæ & causalitatis; nam omnis causa est hoc saltem modo prior suo effectu: unde si voluntas Dei diceretur antecedens, ex eo quòd nostrum consensum, & liberam nostræ voluntatis determinationem antecedit, voluntas Dei efficax, & consequens, deberet etiam vocari antecedens, & sic membra hujus divisionis confunderentur: At hoc non est dicendum: Ergo nec illud.

Confirmatur efficaciter: Voluntas illa antecedens, ex D. Thoma, est voluntas solum secundum quid, & inefficax, sive velleitas quædam, ut

FFF ij

loquitur S. Doctor: Ergo non potest esse voluntas illa antecedens quam admittunt Adversarij, cum illa sit, quantum est ex parte Dei, efficax, & voluntas simpliciter.

3. Secunda pars etiam suadetur: *Predestinatio includit voluntatem salutis, non solum antecedentem, sed etiam consequentem*, ut ait S. Thomas in 1. ad Annibal. dist. 46. qu. unica art. 2. ad 1. Sed predestinatio non supponit præscientiam meritum, ut ostendimus cum eodem S. Doctore infra qu. 23. art. 4. Ergo voluntas consequens non est illa quæ supponit præscientiam meritum. Utraque pars magis patebit ex dicendis conclusione sequenti.

4. Dico secundò: *Voluntatem antecedentem esse illam quæ versatur circa objectum, ut non vestitum omnibus circumstantiis quibus est executioni mandandum: consequentem verò, quæ objectum inspicit, omni suâ circumstantiâ vestitum*; v. g. voluntas quam Deus habet salutis reprobatorum, est voluntas antecedens gloriæ, quia terminatur ad illam secundum se, non attentis omnibus circumstantiis; & quia consideratio rei secundum se, est prior, & antecedens considerationem ejusdem sub omnibus circumstantiis, idcirco appellatur voluntas antecedens: illa verò quæ Deus efficaciter vult reprobos excludere à gloria, dicitur voluntas consequens, quia omnes circumstantias attendit: pulchritudinem scilicet universi, ac divinæ justitiæ, aliorumque attributorum manifestationem.

5. Conclusionem sic explicatam docet D. Thomas hic art. 6. ad 1. ubi quid sit voluntas antecedens & consequens, sic exponit. *Tertiò secundum Damascenum intelligitur de voluntate antecedente, non de voluntate consequente: quæ quidem distinctio non accipitur ex parte ipsius voluntatis divinæ, in qua nihil est prius vel posterius, sed ex parte volitorum. Ad cuius intellectum, considerandum est, quòd unumquodque secundum quod bonum est, sic est volitum à Deo: aliquid autem potest esse in prima sui consideratione, secundum quod absolute consideratur, bonum vel malum, quod tamen prout cum aliquo adjuncto consideratur (quæ est consequens consideratio ejus) è contrariò se habet. Sicut hominem vivere est bonum, & hominem occidi est malum; secundum absolutam considerationem; sed si addatur circa aliquem hominem quòd sit homicida, vel vivens in periculum multitudinis; sic bonum est eum occidi, & malum est eum vivere; unde potest dici quòd iudex justus antecedenter vult hominem vivere, sed consequenter vult homicidam suspendi. Similiter Deus antecedenter vult omnem hominem salvari, sed consequenter vult quosdam damnari secundum exigentiam suæ justitiæ.*

Item 1. ad Timoth. 2. lect. 1. hæc habet: *Alio verò modo secundum Damascenum ut intelligatur de voluntate antecedente, non consequente; in voluntate enim Dei, licet non sit prius & posterius, dicitur tamen voluntas antecedens & consequens. Item secundum ordinem volitorum, secundum quod voluntas potest dupliciter considerari: scilicet in universali, vel absolute, & secundum aliquas circumstantias in particulari; & prius est absoluta consideratio, & in universali, quàm in particulari, & comparata; & ideo voluntas absoluta, est quasi antecedens; & voluntas alicujus rei in particulari, est quasi consequens. Exemplum de mercatore, qui vult omnes merces suas salvare absolute, & hoc voluntate antecedente:*

A *sed si consideret salutem, non vult omnes merces per comparationem ad alia salvare: scilicet quando cum salute sequitur submersio navis, & hæc voluntas est consequens. Sic in Deo salus omnium hominum in se considerata, habet rationem ut sit volibilis, & sic ejus voluntas est antecedens: sed si consideretur bonum iustitiæ, & quod peccata puniantur, sic non vult, & hæc est voluntas consequens.*

Denique in 1. dist. 46. quæst. 1. art. 1. ad 2. ait: *Voluntas antecedens potest dici conditionata, nec tamen est imperfectio ex parte voluntatis divinæ, sed ex parte voliti, quod non accipitur cum omnibus circumstantiis qua exiguntur ad rectum ordinem in salutem.* Ex quibus testimoniis liquet secundum D. Thomam (qui ut fatetur Vazquez, mentem Damasceni, à quo Theologi hanc distinctionem acceperunt, apprimè intellexit) voluntatem Dei dici antecedentem & consequentem, non ex eo quòd antecedit vel supponat nostrum consensum, aut præscientiam meritum vel demeritorum, ut asserunt Recentiores: sed dicitur antecedens, ex eo quòd attingat rem secundum se, & ut præcisam à circumstantiis, sub qua ratione est prior seipsâ in particulari, & ut habet adjunctas circumstantias; & consequens, ex eo quòd sequatur considerationem rerum, ut sunt in seipsis, & ut habent adjunctas omnes circumstantias particulares.

C *Dices: Damascenus lib. 2. Fidei cap. 29. Voluntatem consequentem appellat permissionem, seu voluntatem ortum habentem ex vitio nostro. Et ibidem ait: Voluntas antecedens est acceptio Dei ex ipso existens, & consequens est concessio ex nostra causa: Ergo ex Damasceno voluntas antecedens est illa quæ nihil supponit ex parte nostri, seu quæ antecedit nostrum consensum, & merita vel demerita: consequens verò illa quæ habet causam in nobis, & quæ supponit præscientiam meritum vel demeritorum. Quod potest confirmari ex D. Thoma in 1. dist. 46. art. 1. ubi ait: Voluntas consequens presupponit præscientiam operum.*

D *Respondeo quòd quando D. Damascenus, & S. Thomas dicunt, quòd voluntas consequens ortum habet ex vitio nostro, & supponit præscientiam operum, non loquuntur de voluntate consequente universaliter sumpta, & secundum quod se extendit tam ad bona opera à Deo prædefinita, quàm ad mala ab illo permissa; sed de voluntate consequenti specialiter sumpta, seu de voluntate consequenti punitiva, quæ supponit culpam, & ex vitio nostro ortum ducit: ut enim explicent voluntatem Dei consequentem, ponunt exemplum in aliquo objecto particulari quod Deus vult suppositâ prævisione peccati, scilicet damnationem, & penam æternam reprobatorum: quamvis non sit necessarium, ut id omne quod Deus vult voluntate consequente, præsupponat peccatum, vel præscientiam meritum aut demeritorum. Ut enim docet D. Thomas supra relatius, prædestinatio includit voluntatem salutis, non solum antecedentem, sed etiam consequentem; & tamen in ejus sententia, illa non supponit prævisionem meritum. Duplex ergo in Deo distinguenda est voluntas consequens: alia justitiæ, alia misericordiæ. Prima supponit semper in his qui damnantur merita eorum damnationis, scilicet peccata prævisa: non ob rationem generalem voluntatis consequentis, sed ob rationem voluntatis quæ est ex justitia. Secunda quæ salutem ele-*

torum respicit, non supponit in eis ullorum meritorum prævisionem; quia ante gratiam nulla sunt merita, cum ipsa sit causa & origo omnium meritorum. Unde D. Prosper 2. de vocat. gentium cap. 35. *Deus his quos elegit sine meritis, dat unde ornantur ex meritis.* De quo fusè in Tractatu de prædestinatione.

Disp. 2.
art. 1.

§. II.

Corollaria præcedentis doctrinae.

8. **E**X dictis inferes primò, quòd distinctio voluntatis Dei in antecedentem & consequentem, non accipitur ex parte voluntatis divinæ, in qua nihil est prius & posterius, sed ex parte rei volitæ, quæ potest considerari vel secundum se, & ut præcisa à circumstantiis, vel secundum quod habet adjunctas circumstantias, cum quibus ponitur à parte rei. Ex quo
9. Inferes secundò: has duas voluntates seu volitiones, non distingui virtualiter in Deo, sed tantum per ordinem ad objecta seu connotata materialia, eoque ferè modo, quo scientia Dei dividitur in abstractivam & intuitivam, juxta diversum modum quo attingit creaturas.
10. Inferes tertio contra Vazquez, hanc divisionem esse adæquatam. Quia Deus potest tantum attingere res creatas secundum duplicem illum statum: id est vel secundum se, & præcisè circumstantiis; vel in particulari, & adjunctis iisdem circumstantiis. Unde præter voluntatem antecedentem & consequentem, non debet poni alia concomitans, quæ Deus decernat concurrere nobiscum, ut docet Vazquez; sed hæc voluntas ad consequentem & efficacem reducitur.
11. Inferes quartò: Voluntatem antecedentem esse voluntatem solum secundum quid: voluntatem verò consequentem esse voluntatem simpliciter. Nam ut ait D. Thomas hic art. 6. ad 1. *Quod antecedenter volumus, non volumus simpliciter, sed secundum quid; quia voluntas comparatur ad res secundum quod in seipsis sunt: in seipsis autem sunt in particulari, unde simpliciter volumus aliquid, secundum quod volumus illud consideratis omnibus circumstantiis particularibus, quod est consequenter velle.* Quod latius exponit in 1. dist. 47. quæst. 1. art. 1. ubi advertit hoc esse discrimen inter voluntatem & cognitionem speculativam, quòd cognitio speculativa perficitur in abstractione à singularibus, sed voluntas, & quidquid est ordinatum ad opus, perficitur in particulari circa quod est operatio: ex quo infert, illud esse simpliciter & perfectè volitum, quod subjacet voluntati secundum omnes particulares conditiones circumstantes ipsum; illud autem quod non est volitum secundum omnes conditiones ipsum circumstantes, non habere rationem voliti simpliciter, sed secundum quid.
12. Inferes quintò: Voluntatem antecedentem communem esse amori & odio. Nam sicut in bono terminante amorem, ita & in malo terminante odium, possumus distinguere rationem mali absolute, & mali consideratis omnibus circumstantiis; sicque odium in antecedens & consequens dividere. Antecedens in Deo odium est odium omnium hominum, propter peccatum Adami. Consequens verò est odium reproborum, propter illorum peccata & demerita. Ex quo
13. Inferes ultimò, prædestinatum existentem in mortali peccato, odio haberi à Deo, odio ante-

Tom. I.

Acedenti, diligi verò ab ipso amore efficaci consequenti. Nam Deus vult tali homini damnationem æternam voluntate antecedenti: Ergo illum odio habet odio antecedenti. Consequentia patet, Antecedens probatur. Hominem existentem in peccato mortali, in æternum damnari, est bonum quoddam amabile à Deo: Ergo de facto amatur ab ipso: Sed non consequenter & efficaciter, aliàs damnaretur de facto: Ergo ineffaciter & antecedenter.

Secunda pars corollarij, oppositâ ratione probatur. Deus vult, voluntate consequenti, prædestinato existenti in mortali peccato, vitam æternam: Ergo illum diligit amore consequenti.

§. III.

Explicatur quid sit voluntas beneplaciti & signi.

DE voluntate beneplaciti & signi agit Magister sententiarum in 1. dist. 45. & D. Thomas ibidem quæst. 1. art. 4. & quæst. 23. de verit. art. 2. & hic art. 11. & 12. habetque fundamentum in Scriptura utraque voluntas. Nam de voluntate beneplaciti dicitur ad Roman. 11. *Ut probetis quæ sit voluntas Dei bona, beneplacens, & perfecta.* Et Psal. 105. *Memento nostri Domine in beneplacito populi tui.* Similiter in Scriptura signa quibus Deus suam voluntatem ad extra manifestat, vocantur *voluntates Dei*: Psal. 15. *Mirificavit omnes voluntates meas in eis.* Et Psal. 110. *Magna opera Domini, exquisita in omnes voluntates ejus.* Oramus etiam quotidie, ut fiat voluntas Dei: id est illud quod ejus voluntate præceptum & ordinatum est.

Voluntas ergo beneplaciti est illa quæ verè propriè & formaliter reperitur in Deo, seu actus divinæ voluntatis, quò verè & propriè vult aliquid. Voluntas verò signi, est aliqua operatio externa, seu aliquis effectus externus, quò ejus voluntas significatur, & manifestatur: unde hæc voluntas non est in Deo formaliter & propriè, sed metaphoricè tantum & analogicè: sicut urina dicitur sana, quia significat sanitatem.

D quinque autem sunt (ut docet Sanctus Doctor hic art. 12.) signa voluntatis: scilicet operatio, permissio, præceptum, prohibitio, & consilium; quæ distinguuntur ex diverso modo declarandi voluntatem. Nam aliquando declaramus illam per nos, aliquando per alium. Per nos, vel aliquid faciendo, & sic operatio externa est signum voluntatis internæ: vel aliquid permitiendo & sinendo fieri, & sic est permissio. Per alium declaramus voluntatem nostram, quando ordinamus alium ad aliquid faciendum: ordinamus autem de alio, vel per imperium obligando, vel per consilium suadendo. Per imperium obligando, vel præcipiendo ut fiat, vel prohibendo ne fiat. Et sic sunt quinque signa manifestandi voluntatem: scilicet operatio, & permissio, præceptum, prohibitio, & consilium. Quædam versantur circa mala, ut prohibitio & permissio: quædam circa bona, ut operatio & præceptum. Quædam circa perfectâ seu optima, ut consilium. Quædam referuntur ad præsens, ut operatio, & permissio: quædam verò etiam ad futurum, ut præceptum, prohibitio, & consilium.

Advertendum est etiam, quòd licet hæc duæ voluntates inter se differant, non tamen semper se mutuò excludunt, sed interdum utraque versatur circa idem objectum, diversimodè consideratum: ut enim inquit S. Thomas hic art. 12. ad

Fff iij

2. Sicut Deus potest significari metaphoricè velle A
id quod non vult, voluntate propriè acceptà, ita
potest metaphoricè significari velle id quod propriè
vult. Et in quæstionibus disputatis quæst. 23. de
voluntate Dei, art. 3. in resp. ad 6. sic habet:
Sciendum est quod voluntas signi tribus modis se
habet ad voluntatem beneplaciti: quædam enim
est voluntas signi quæ nunquam incidit in idem
cum voluntate beneplaciti, sicut permissio quæ
permittit mala fieri, cum mala fieri nunquam
velit: quædam semper in idem incidit, sicut
operatio; quædam verò quandoque incidit, &
quandoque non, sicut præceptum, prohibitio,
& consilium.

ARTICVLVS II.

An sit in Deo voluntas generalis, & ante-
cedens salvandi omnes homines, post Adæ
lapsum, subindeque Christus pro omnibus
hominibus mortuus sit?

17. **N**egat Jansenius libro 9. & 10. de gratia Chri-
sti Salvatoris, ubi docet Deum ante pecca-
tum Adæ, omnibus ac singulis hominibus æter-
nam voluisse conferre beatitudinem, volunta-
te generali & antecedenti, ex eaque in statu
innocentiæ profluxisse in primos parentes auxilia
sufficientia, subdita ipsorum voluntati, quantum
ad efficaciam & usum; subindeque talem volun-
tatem in eo statu fuisse perutilem: sed non posse
statui voluntatem generalem, quæ Deus omnes
homines in damnatione primi peccati positos,
velit salvos fieri, & quæ omnibus præparet reme-
dia & auxilia generalia ad salutem necessaria.
Unde ibidem asserit, voluntatem antecedentem
homines salvandi post Adæ lapsum (si quæ in
Deo sit) nihil aliud esse quàm nudam velleita-
tem, qualem Deus habet erga jam damnatas
creaturas, sive homines, sive Angelos; quæ non
obstante potest Deus aliquos nolle salvos fieri,
ac reipsa non vult, eos scilicet qui reipsa damnan-
tur, quos idcirco ait destituisse mediis ad salutem
sufficientibus. Eandemque ob causam docet li-
bro 3. cap. 21. Christum non esse mortuum pro
redemptione & salute æterna omnium homi-
num, sed tantum electorum: pro salute autem
aliorum, non magis sanguinem fudisse, aut
etiam orasse, quàm pro salute ipsius diaboli.
Verba ejus hæc sunt. *Christus pro infidelium
in infidelitate morientium, aut justorum non
perseverantium salute mortuus non est, nec san-
guinem fudit, nec seipsum redemptionem de-
dit, nec Patrem oravit; imò non magis pro
æterna liberatione ipsorum, quàm pro diaboli
deprecatus est.*

Huic doctrinæ Jansenij aliquo modo favent
Gregorius Ariminensis, & Vazquez: licet enim
voluntatem generalem & antecedentem salvandi
omnes post Adæ lapsum, in Deo agnoscant, eam
tamen nolunt comprehendere parvulos in utero
materno decedentes; cum eis Deus nullum præ-
beat pro remissione peccati originalis remedium;
subindeque tenentur asserere, Christum pro illis
parvulis non esse mortuum.

§. I.

Conclusio affirmativa statuitur, & testimonio
Scripturæ, & SS. Patrum roboratur.

Dico igitur: Deum voluntate generali & an-
tecedenti, velle omnes homines, etiam
post Adæ lapsum, salvos facere.

Probatum primo ex celebri illo Apostoli testi-
monio 1. ad Timoth. 2. *Deus vult omnes salvos
fieri, & ad agnitionem veritatis venire.* Ubi in
primis sermonem esse de hominibus ut sunt in
statu naturæ lapsæ, patet; Tum quia Paulus lo-
quitur de hominibus prout nunc sunt, vult enim
fieri pro eis orationes & obsecrationes ad Deum:
nunc autem omnes homines sunt in statu naturæ
lapsæ. Tum etiam, quia si Apostolus loqueretur
tantum de voluntate nos salvandi in obedientia
Adæ innocentis, non dixisset, Deus vult omnes
homines salvos fieri, sed voluit salvos fieri:
ita enim in præterito exprimitur Dei voluntas,
cum præterit tempus impletionis illius: sicut
non dicimus nunc de Angelis malis, Deus vult,
sed tantum voluit illos salvos facere. Addo quod
Paulus ibidem ait, Christum ad hanc voluntatem
Dei implendam, obtulisse redemptionem
pro omnibus: Atqui redemptio supponit lapsum
in originale: Ergo loquitur de hominibus ut
sunt in statu naturæ lapsæ, & peccato originali
vitiatæ.

Secundo Apostolum non loqui de simplici velle-
itate & nuda complacentia, qualem Deus habet
circa merè possibilem, manifestum est, quan-
doquidem jubet ut oremus pro omnium hominum
salute: stultum verò esset pro merè possibili-
bus, v. g. pro conversione dæmonum, vel alterius
mundi creatione orare.

Tertiò, Licet verba illa Apostoli, intellecta
de voluntate efficaci & consequente, explicari
debeant per distributionem accommodatam, vel
de universalitate incompleta, qualiter ea Augu-
stinus, Gregorius, alique SS. Patres locis
infra referendis exponunt; si tamen intelligantur
de voluntate antecedenti & inefficaci, ea de-
bere intelligi de singulis generum, & per distribu-
tionem completam, constat non solum authoritate
Damaſceni, hunc locum Apostoli in hoc
sensu intelligentis, sed etiam ex ipso Apostolo;
ejus enim discursus exigit, ut propositio illa
Deus vult omnes homines salvos fieri, generaliter
& de omnibus ac singulis hominibus intel-
ligatur: nam immediatè antea obsecrat ut oretur
pro omnibus: *Hoc enim bonum est* (inquit) *&
acceptum coram Salvatore nostro Deo, qui omnes
homines vult salvos fieri, & ad agnitionem veri-
tatis venire.* In quibus verbis particula univer-
salis, *omnis*, sine dubio eodem sensu in utroque
membro propositionis accipienda est, ne Paulus
loquatur æquivocè in tam brevi contextu, neve
ipsius ratio minimè idonea sit. Ita ut sicut oran-
dum est pro omnibus hominibus generaliter, &
sine exceptione (ut nemo negat esse de mente
Apostoli, & ex charitate deberi) ita Deus velit
omnes homines generaliter & sine exceptione
salvos fieri. Idque magis confirmat duplex ratio
immediatè post subjuncta ab Apostolo, quæ pro-
bat Deum velle omnes homines salvos fieri:
Unus enim Deus (inquit) *unus & mediator Dei
& hominum homo Christus Jesus, qui dedit re-
demptionem semetipsum pro omnibus. Quæ ver-
ba exponens Caietanus, sic ait: Ex hoc quod non*

torum respicit, non supponit in eis ullorum meritorum prævisionem; quia ante gratiam nulla sunt merita, cum ipsa sit causa & origo omnium meritorum. Unde D. Prosper 2. de vocat. gentium cap. 35. *Deus his quos elegit sine meritis, dat unde ornantur ex meritis.* De quo fusè in Tractatu de prædestinatione.

Disp. 2.
art. 1.

§. II.

Corollaria præcedentis doctrinae.

8. **E**X dictis inferes primò, quòd distinctio voluntatis Dei in antecedentem & consequentem, non accipitur ex parte voluntatis divinæ, in qua nihil est prius & posterius, sed ex parte rei volitæ, quæ potest considerari vel secundum se, & ut præcisa à circumstantiis, vel secundum quod habet adjunctas circumstantias, cum quibus ponitur à parte rei. Ex quo
9. Inferes secundò: has duas voluntates seu volitiones, non distingui virtualiter in Deo, sed tantum per ordinem ad objecta seu connotata materialia, eoque ferè modo, quo scientia Dei dividitur in abstractivam & intuitivam, juxta diversum modum quo attingit creaturas.
10. Inferes tertio contra Vazquez, hanc divisionem esse adæquatam. Quia Deus potest tantum attingere res creatas secundum duplicem illum statum: id est vel secundum se, & præcisè circumstantiis: vel in particulari, & adjunctis iisdem circumstantiis. Unde præter voluntatem antecedentem & consequentem, non debet poni alia concomitans, quæ Deus decernat concurrere nobiscum, ut docet Vazquez; sed hæc voluntas ad consequentem & efficacem reducitur.
11. Inferes quartò: Voluntatem antecedentem esse voluntatem solum secundum quid: voluntatem verò consequentem esse voluntatem simpliciter. Nam ut ait D. Thomas hic art. 6. ad 1. *Quod antecedenter volumus, non volumus simpliciter, sed secundum quid; quia voluntas comparatur ad res secundum quod in seipsis sunt: in seipsis autem sunt in particulari, unde simpliciter volumus aliquid, secundum quod volumus illud consideratis omnibus circumstantiis particularibus, quod est consequenter velle.* Quod latius exponit in 1. dist. 47. quæst. 1. art. 1. ubi advertit hoc esse discrimen inter voluntatem & cognitionem speculativam, quòd cognitio speculativa perficitur in abstractione à singularibus, sed voluntas, & quidquid est ordinatum ad opus, perficitur in particulari circa quod est operatio: ex quo infert, illud esse simpliciter & perfectè volitum, quod subjacet voluntati secundum omnes particulares conditiones circumstantes ipsum; illud autem quod non est volitum secundum omnes conditiones ipsum circumstantes, non habere rationem voliti simpliciter, sed secundum quid.
12. Inferes quintò: Voluntatem antecedentem communem esse amori & odio. Nam sicut in bono terminante amorem, ita & in malo terminante odium, possumus distinguere rationem mali absolute, & mali consideratis omnibus circumstantiis; sicque odium in antecedens & consequens dividere. Antecedens in Deo odium est odium omnium hominum, propter peccatum Adami. Consequens verò est odium reproborum, propter illorum peccata & demerita. Ex quo
13. Inferes ultimò, prædestinatum existentem in mortali peccato, odio haberi à Deo, odio ante-

Tom. I.

Acedenti, diligi verò ab ipso amore efficaci consequenti. Nam Deus vult tali homini damnationem æternam voluntate antecedenti: Ergo illum odio habet odio antecedenti. Consequentia patet, Antecedens probatur. Hominem existentem in peccato mortali, in æternum damnari, est bonum quoddam amabile à Deo: Ergo de facto amatur ab ipso: Sed non consequenter & efficaciter, aliàs damnaretur de facto: Ergo ineffaciter & antecedenter.

Secunda pars corollarij, oppositâ ratione probatur. Deus vult, voluntate consequenti, prædestinato existentem in mortali peccato, vitam æternam: Ergo illum diligit amore consequenti.

§. III.

Explicatur quid sit voluntas beneplaciti & signi.

DE voluntate beneplaciti & signi agit Magister sententiarum in 1. dist. 45. & D. Thomas ibidem quæst. 1. art. 4. & quæst. 23. de verit. art. 2. & hic art. 11. & 12. habetque fundamentum in Scriptura utraque voluntas. Nam de voluntate beneplaciti dicitur ad Roman. 11. *Ut probetis quæ sit voluntas Dei bona, beneplacens, & perfecta.* Et Psal. 105. *Memento nostri Domine in beneplacito populi tui.* Similiter in Scriptura signa quibus Deus suam voluntatem ad extra manifestat, vocantur *voluntates Dei*: Psal. 15. *Mirificavit omnes voluntates meas in eis.* Et Psal. 110. *Magna opera Domini, exquisita in omnes voluntates ejus.* Oramus etiam quotidie, ut fiat voluntas Dei: id est illud quod ejus voluntate præceptum & ordinatum est.

14.

Voluntas ergo beneplaciti est illa quæ verè propriè & formaliter reperitur in Deo, seu actus divinæ voluntatis, quò verè & propriè vult aliquid. Voluntas verò signi, est aliqua operatio externa, seu aliquis effectus externus, quò ejus voluntas significatur, & manifestatur: unde hæc voluntas non est in Deo formaliter & propriè, sed metaphoricè tantum & analogicè: sicut urina dicitur sana, quia significat sanitatem.

D

Quinque autem sunt (ut docet Sanctus Doctor hic art. 12.) signa voluntatis: scilicet operatio, permissio, præceptum, prohibitio, & consilium; quæ distinguuntur ex diverso modo declarandi voluntatem. Nam aliquando declaramus illam per nos, aliquando per alium. Per nos, vel aliquid faciendo, & sic operatio externa est signum voluntatis internæ: vel aliquid permitiendo & sinendo fieri, & sic est permissio. Per alium declaramus voluntatem nostram, quando ordinamus alium ad aliquid faciendum: ordinamus autem de alio, vel per imperium obligando, vel per consilium suadendo. Per imperium obligando, vel præcipiendo ut fiat, vel prohibendo ne fiat. Et sic sunt quinque signa manifestandi voluntatem: scilicet operatio, & permissio, præceptum, prohibitio, & consilium. Quædam versantur circa mala, ut prohibitio & permissio: quædam circa bona, ut operatio & præceptum. Quædam circa perfectâ seu optima, ut consilium. Quædam referuntur ad præsens, ut operatio, & permissio: quædam verò etiam ad futurum, ut præceptum, prohibitio, & consilium.

15.

Advertendum est etiam, quòd licet hæc duæ voluntates inter se differant, non tamen semper se mutuò excludunt, sed interdum utraque versatur circa idem objectum, diversimodè consideratum: ut enim inquit S. Thomas hic art. 12. ad

16.

Fff iij

2. Sicut Deus potest significari metaphoricè velle id quod non vult, voluntate propriè acceptà, ita potest metaphoricè significari velle id quod propriè vult. Et in quæstionibus disputatis quæst. 23. de voluntate Dei, art. 3. in resp. ad 6. sic habet: Sciendum est quòd voluntas signi tribus modis se habet ad voluntatem beneplaciti: quædam enim est voluntas signi quæ nunquam incidit in idem cum voluntate beneplaciti, sicut permissio quæ permittit mala fieri, cum mala fieri nunquam velit: quædam semper in idem incidit, sicut operatio; quædam verò quandoque incidit, & quandoque non, sicut præceptum, prohibitio, & consilium.

ARTICVLVS II.

An sit in Deo voluntas generalis, & antecedens salvandi omnes homines, post Adæ lapsum, subindeque Christus pro omnibus hominibus mortuus sit?

17. **N**egat Jansenius libro 9. & 10. de gratia Christi Salvatoris, ubi docet Deum ante peccatum Adæ, omnibus ac singulis hominibus æternam voluisse conferre beatitudinem, voluntate generali & antecedenti, ex eaque in statu innocentie profluxisse in primos parentes auxilia sufficientia, subdita ipsorum voluntati, quantum ad efficaciam & usum; subindeque talem voluntatem in eo statu fuisse perutilem: sed non posse statui voluntatem generalem, quæ Deus omnes homines in damnatione primi peccati positos, velit salvos fieri, & quæ omnibus præparet remedia & auxilia generalia ad salutem necessaria. Unde ibidem asserit, voluntatem antecedentem homines salvandi post Adæ lapsum (si quæ in Deo sit) nihil aliud esse quàm nudam velleitatem, qualem Deus habet erga jam damnatas creaturas, sive homines, sive Angelos; quæ non obstante potest Deus aliquos nolle salvos fieri, ac reipsa non vult, eos scilicet qui reipsa damnantur, quos idcirco ait destituisse mediis ad salutem sufficientibus. Eandemque ob causam docet libro 3. cap. 21. Christum non esse mortuum pro redemptione & salute æterna omnium hominum, sed tantum electorum: pro salute autem aliorum, non magis sanguinem fudisse, aut etiam orasse, quàm pro salute ipsius diaboli. Verba ejus hæc sunt. *Christus pro infidelium in infidelitate morientium, aut justorum non perseverantium salute mortuus non est, nec sanguinem fudit, nec seipsum redemptionem dedit, nec Patrem oravit; imò non magis pro æterna liberatione ipsorum, quàm pro diaboli deprecatus est.*

Huic doctrinæ Jansenij aliquo modo favent Gregorius Ariminensis, & Vazquez: licet enim voluntatem generalem & antecedentem salvandi omnes post Adæ lapsum, in Deo agnoscant, eam tamen nolunt comprehendere parvulos in utero materno decedentes; cum eis Deus nullum præbeat pro remissione peccati originalis remedium; subindeque tenentur asserere, Christum pro illis parvulis non esse mortuum.

§. I.

Conclusio affirmativa statuitur, & testimonio Scripture, & SS. Patrum roboratur.

Dico igitur: Deum voluntate generali & antecedenti, velle omnes homines, etiam post Adæ lapsum, salvos facere.

18. Probatur primo ex celebri illo Apostoli testimonio 1. ad Timoth. 2. *Deus vult omnes salvos fieri, & ad agnitionem veritatis venire.* Ubi in primis sermonem esse de hominibus ut sunt in statu naturæ lapsæ, patet; Tum quia Paulus loquitur de hominibus prout nunc sunt, vult enim fieri pro eis orationes & obsecrationes ad Deum: nunc autem omnes homines sunt in statu naturæ lapsæ. Tum etiam, quia si Apostolus loqueretur tantum de voluntate nos salvandi in obedientia Adæ innocentis, non dixisset, Deus vult omnes homines salvos fieri, sed voluit salvos fieri: ita enim in præterito exprimitur Dei voluntas, cum præterit tempus impletionis illius: sicut non dicimus nunc de Angelis malis, Deus vult, sed tantum voluit illos salvos facere. Addo quòd Paulus ibidem ait, Christum ad hanc voluntatem Dei implendam, obtulisse redemptionem pro omnibus: Atqui redemptio supponit lapsum in originale: Ergo loquitur de hominibus ut sunt in statu naturæ lapsæ, & peccato originali vitiate.

19. Secundo Apostolum non loqui de simplici velleitate & nuda complacentia, qualem Deus habet circa merè possibilem, manifestum est, quandoquidem jubet ut oremus pro omnium hominum salute: stultum verò esset pro merè possibilibus, v. g. pro conversione dæmonum, vel alterius mundi creatione orare.

20. Tertiò, Licet verba illa Apostoli, intellecta de voluntate efficaci & consequente, explicari debeant per distributionem accommodam, vel de universalitate incompleta, qualiter ea Augustinus, Gregorius, alique SS. Patres locis infra referendis exponunt; si tamen intelligantur de voluntate antecedenti & inefficaci, ea debere intelligi de singulis generum, & per distributionem completam, constat non solum auctoritate Damasceni, hunc locum Apostoli in hoc sensu intelligentis, sed etiam ex ipso Apostolo; ejus enim discursus exigit, ut propositio illa *Deus vult omnes homines salvos fieri*, generaliter & de omnibus ac singulis hominibus intelligatur: nam immediatè antea obsecrat ut oretur pro omnibus: *Hoc enim bonum est* (inquit) *& acceptum coram Salvatore nostro Deo, qui omnes homines vult salvos fieri, & ad agnitionem veritatis venire.* In quibus verbis particula universalis, *omnis*, sine dubio eodem sensu in utroque membro propositionis accipienda est, ne Paulus loquatur æquivocè in tam brevi contextu, neve ipsius ratio minimè idonea sit. Ita ut sicut orandum est pro omnibus hominibus generaliter, & sine exceptione (ut nemo negat esse de mente Apostoli, & ex charitate deberi) ita Deus velit omnes homines generaliter & sine exceptione salvos fieri. Idque magis confirmat duplex ratio immediatè post subjuncta ab Apostolo, quæ probat Deum velle omnes homines salvos fieri: *Unus enim Deus* (inquit) *unus & mediator Dei & hominum homo Christus Jesus, qui dedit redemptionem semetipsum pro omnibus.* Quæ verba exponens Caietanus, sic ait: *Ex hoc quòd non*

nisi unus est Deus, omnium hominum curam illi uni incumbere manifestatur. & cum sit natura bonus, consequens est ut omnibus proponat salutem & agnitionem veritatis. Si namque essent plures dii, cogitari posset quod unus Deus haberet curam salvandi aliquos homines, & alius haberet curam salvandi alios: sed ubi unus tantum est Deus, illi uni incumbit cura omnium. Similiter etiam si plures essent mediatores inter Deum & homines, existimaretur quod unus esset mediator pro quibusdam, & alius pro aliis, sed ex quo unus est mediator Dei & hominum ad reconciliandum homines Deo, illi uni incumbit mediare inter Deum & omnes homines. Denique ab effectu manifestat Apostolus, quod etiam mediator vult omnes homines salvos fieri, & ad agnitionem veritatis venire, ex hoc ipso quod dedit seipsum pretium ad redimendum NON ALIQUOS, SED OMNES.

21. Favent etiam S.S. Patres, generaliter & sine exceptione intelligendum esse Apostolum, Deumque velle salutem omnium plane hominum, passim docentes. Nam Clemens Romanus libro 2. Conflit. cap. 59. affirmat se id ab ore ipsius Christi accepisse; & Dionysius cap. 2. Eccl. Hierar. ait sacrorum præfectum Dei similitudine salutem cupere omnibus, & agnitionem veritatis. Item Ignatius Martyr Epist. 6. ad Philadelph. dicit, *Amatorem hominum esse Deum nostrum, & velle omnes homines salvos fieri, & ad agnitionem veritatis venire: propter quod & Solem oriri facit super bonos & malos, & pluit super justos & injustos.* Et Origenes libro 4. contra Celsum paulo post initium, *JESUM vocat Medicum universorum, quantum in ipso est; Salvator enim venit omnibus hominibus.*

22. Eandem veritatem tradit Augustinus libro de spiritu & littera quem scripsit contra Pelagianos, cap. 33. dicens: *Vult Deus omnes homines salvos fieri, & in agnitionem veritatis venire; non sic tamen ut eis adimat liberum arbitrium, quo bene vel male utentes iustissime iudicentur.* Et Prosper in resp. ad 2. object. Vincentij, ubi ait: *Sincerissime credendum atque profitendum est: Deum velle ut omnes homines salvi fiant: Si quidem Apostolus, cuius ista sententia est, absolutissime præcipit quod in omnibus Ecclesiis piissime custoditur, ut Deo pro omnibus hominibus supplicetur.* Et in resp. ad object. Gallorum sent. 8. hæc scribit: *Qui dicit quod non omnes homines velit Deus salvos fieri, sed certum numerum prædestinatorum, durius loquitur quam loquendum est de altitudine inscrutabilis gratia Dei, qui & omnes vult salvos fieri, atque ad agnitionem veritatis venire.* Idem docet in libris de vocatione Gentium, nam libro 2. cap. 25. hæc scribit: *Sive igitur novissima contempleris sæcula, seu prima, seu media, rationabiliter & pie creditur, omnes homines salvos fieri Deum velle, semperque voluisse.* Et cap. 28. *Fit manifestum quod diversis atque innumeris modis omnes homines vult Deus salvos fieri: sed qui veniunt, Dei auxilio diriguntur; qui non veniunt, sua pertinacia relucantur.* Denique Ecclesia in die Parasceves orans pro hæreticis & schismaticis, sic ait: *Omnipotens sempiternus Deus, qui salvos omnes, & neminem vis perire, respice ad animas diabolicâ fraude deceptas: ut omni hæreticâ pravitate depositâ, errantium corda respiciant, & ad veritatis tuæ redeant unitatem.*

§. II.

Eadem veritas ex generali Christi redemptione manifestatur.

Hoc argumentum tangitur à Caietano verbis supra relatis, potestque sub hac forma breviter proponi. Deus vult salvare eos omnes pro quibus Christus passus & mortuus est, seu pro quibus ordinavit mortem & passionem suam: sed Christus mortuus est, & mortem ac passionem suam obtulit, & ordinavit ad salutem, non paucorum tantum, sed omnium, & singulorum hominum: Ergo Deus omnes, & singulos homines, voluntate antecedenti vult salvos esse. Major constat ex eo quod mors & passio Christi, ex voluntate salvandi homines duxit originem. Minor verò probatur ex variis Scripturæ locis, in quibus hæc generalis Christi redemptio aperte declaratur. Dicitur enim ad Romanos 8. *Qui proprio filio suo non pepercit, sed pro nobis omnibus tradidit illum.* Ad Rom. 5. *Per unius delictum in omnes homines in condemnationem, & per unius justitiam in omnes homines in justificationem.* 2. ad Corint. 5. *Si unus pro omnibus mortuus est Christus, ut qui vivunt non sibi vivunt, sed ei qui pro omnibus mortuus est.* Denique 1. Joan. 2. *Ipse est propitiatio pro peccatis nostris, non pro nostris tantum, sed etiam pro totius mundi.* Quibus auctoritatibus adjungi possunt orationes Ecclesiæ, quæ in solemnibus precibus frequenter hæc verba repetit: *Fidelium omnium conditor & redemptor; & in hymnis Ecclesiasticis: Jesu Redemptor omnium.*

Duplici evasione conatur Janfenius tam aperta Scripturæ testimonia eludere. In primis dicit, his locis solum significari, mortem Christi esse pretio & valore per se sufficientem pro omnibus, at non ordinatione Christi, & Dei, oblatam esse pro omnibus.

Secundo respondet, quod quando Christus dicitur mortuus pro omnibus, hoc non debet intelligi pro singulis generum, sed pro genere singulorum: ita ut pro aliquo ex quocumque genere, statu, & conditione, non verò pro omnibus, & singulis in individuo, & in particulari mortuus fuerit.

Verum utraque hæc evasio pugnare videtur contra definitionem Tridentini sess. 6. cap. 3. ubi definit Christum mortuum esse pro omnibus, in eo sensu in quo negabatur à Calvino: Calvinus autem non negabat Christum esse mortuum pro omnibus, quantum ad sufficientiam pretij, neque etiam pro aliquibus ex omni genere & conditione: nam in caput 17. Joannis, utraque evasione utitur ad explicanda Scripturæ loca, in quibus dicitur Christum esse mortuum pro omnibus: Ergo &c.

Præterea utraque hæc responsio efficaciter confutari potest. Nam contra primam inflari potest, quando dicitur Christum dedisse semetipsum redemptionem pro aliquo, hoc ita intelligi, & explicari debet, ut significetur Christum se dedisse in redemptionem, & gratiam illius, & ad ejus utilitatem & salutem: particula enim pro applicatur causæ finali cui, ut constat quando dicitur, quod medicus venit in domum pro salute infirmi: sensus enim est, illum venisse in ejus commodum, & utilitatem, & ad procurandam illi sanitatem: unde cum Scriptura locis citatis dicit Christum mortuum esse pro omni-

bus, hoc debet intelligi in salutem & gratiam omnium.

Addo quod, si verba illa Scripturae significarent tantum Christi redemptionem esse ex parte sua pretium sufficiens valore, sed non ordinatione Dei & Christi destinatum in salutem hominum, posset eadem proprietate Christus dici mortuus & crucifixus pro Dæmonibus, cum pretium sanguinis & mortis ejus, utpote valoris infiniti, fuerit de se sufficientissimum ad redimendos non solum homines, sed etiam Dæmones, si voluisset illud ordinare pro eorum salute & redemptione.

28. Contra secundam evasionem est etiam efficax argumentum ex verbis Apostoli 2. ad Corinth. 5. supra relatis: *Si unus pro omnibus mortuus est, ergo omnes mortui sunt &c.* Quo loco probat quod omnes & singuli homines mortui sunt, id est contraxerunt debitum moriendi in Adamo, ex eo quod Christus pro omnibus mortuus est: Atqui omnes omnino distributivè mortui sunt in Adamo, & in eo contraxerunt debitum moriendi: Ergo & Christus mortuus est pro omnibus, & singulis hominibus distributivè, & non solum pro generibus singularum. Quo argumento utitur D. Augustinus libro 6. adversus Julianum cap. 4. ubi probat omnes & singulos homines contraxisse peccatū originale, ex illo loco Pauli, & infert tã verè omnes homines mortuos esse in Adamo, quam verè pro omnibus Christus mortuus est: Sed omnes & singuli mortui sunt in Adamo: Ergo pro omnibus & singulis Christus mortuus est.

§. III.

Sanctorum Patrum testimonia expenduntur.

29. IN eandem veritatem unanimiter conspirant ISS. Patres, tam Græci, quam Latini, quorum aliqua testimonia illustriora referre sufficiet. Ex Græcis igitur Nazianzenus orat. 25. ait: *Omnes citra ullam exceptionem instaurati sumus per celestem Adamum: qui primi Ade participes fuimus, & à serpente decepti, & peccato mortui.* Et Chrysostomus homil. 4. in cap. 2. Epist. ad Hebræos: *Ut gratia Dei pro omnibus gustaret mortem: non pro fidelibus tantum, sed pro universo mundo, ipse enim pro omnibus mortuus est.* Similiter Epiphanius hæresi 55. *Pro toto quidem mundo se obtulit ipse victima, ipse sacrificium, ipse sacerdos, ipse altare, ipse Deus, ipse homo, ipse Rex, ipse Pontifex, ipse ovis: omnia id nobis pro nobis factus est, ut nobis omnibus, omnibus modis vita fieret.*
30. Ex Latinis verò idem disertè affirmant Ambrosius serm. in Psalm. 118. versu 64. sic dicens: *Mysticus Sol ille justitia omnibus ortus est, omnibus venit, omnibus passus est, & omnibus surrexit.* Et Leo Papa serm. 11. de passione, ubi sic ait: *Pro omnibus impiis mortuo Domino, etiam Judas in eo potuisset consequi remedium, si non festinasset ad laqueum.* Et serm. 1. de Nativit. Domini, *Dominus noster peccati mortisque destructor, sicut nullum à reatu liberum reperit, ita liberandis omnibus venit.* Prosper etiam libro 2. de vocat. Gent. cap. 16. eandem veritatem aperitissimè tradit, his verbis: *Nulla ratio dubitandi est, Jesum Christum Dominum nostrum pro impiis & peccatoribus mortuum: à quorum numero si aliquis liber inventus est, non est pro omnibus mortuus Christus, sed prorsus pro omnibus mortuus Christus.*
31. Plurima etiam extant Augustini testimonia in ejusdem rei confirmationem, quæ vitandæ consu-

A fionis gratiã, ad quatuor classes reducã. Primi generis ea sunt, quibus S. Doctor disertissimè affirmat pro iis omnibus Christum obiisse, quos in mundi fine judicabit. Omnium summam complectuntur aurea hæc verba quæ habet in Psalm. 95. sub finem: *Judicabit orbem terrarum in aequitate: non partem, quia non partem emit: totum judicare habet, quia pro toto pretium dedit.* Explicat paulò post quid nomine orbis terrarum intelligat. *Judicabit orbem terrarum in aequitate, & populos in veritate sua. Quæ est aequitas & veritas? Congregabit secum electos suos ad judicandum, ceteros autem separabit adinvicem. Posturus est enim alios ad dexteram, alios ad sinistram &c.* Igitur orbis terrarum nomine, eos omnes intelligit, qui in judicio cum ad dexteram, tum ad sinistram collocabuntur, id est electos omnes ac reprobos, adeoque cum asserit Christum judicaturum totum orbem, quia totum emit, disertè significat, Christum electos ac reprobos omnes judicaturum, quia pro electis & reprobis sanguinem fudit. *Totum judicare habet, quia pro toto sanguinem dedit.*

Addit libro 2. de Symb. ad Cathecum. cap. 8. Christum reprobis, & maxime Judæis ejus crucifixoribus, dicturum in die judicij: *Videtur vulnera quæ infixistis, agnoscitis id latus quod pupugistis, quoniam & per vos, & propter vos apertum est, nec tamen intrare voluistis.* Quod Laurentius Justinianus libro ligni vitæ cap 4. aliis verbis expressit; *Apparebit (inquit) crux in ostensione suæ justitiæ, ut appareat quod justissimè reprobi sint damnati, ad quos Dominus Jesus in spiritu sic loquetur: Ego propter vos factus sum homo, propter vos alligatus, conspuus, delusus, flagellatus, & crucifixus. Vbi est tantarum mearum fructus injuriarum? Ecce pretium sanguinis mei, quem dedi pro redemptione animarum vestrarum. Vbi est servitus mea, quam pretio sanguinis mei mihi dedistis &c.* Similia habet Cæsarius Arelatenfis homil. 27. ubi etiam asserit, Christum omnibus vulnera sua cum exprobratione ostensurum, quia prima erit in reos sententia reverentiarum præsentia cicatricum.

D Testimonia secundæ classis ea sunt quibus Augustinus docet multos reipsa perire & damnari, pro quibus salute donandis Christus mortuus est. Nam in Psalmum 68. sub finem, loquens de Juda proditore, quem constat esse reprobum & damnatum, asserit Christum eum redimere voluisse, atque ut illi vitam æternam conferret, sanguinem suum impendisse: *Christus pati venerat (inquit) & punivit per quem passus est: nam Judas traditor punitus est. Sed nos redemit sanguine suo, & punivit eum de pretio suo. Projecit enim pretium argenti, quo ab illo Dominus venditus erat, nec agnovit pretium quo ipse à Domino redemptus erat.*

E Nec valet responsio Janfenij dicentis Christum pro reprobis mortuum esse, ut baptismū aut gratiam aliquam temporalem consequerentur, non verò ut ad salutem pervenirent æternam. Nam D. Thomas in cap. 8. Epist. 1. ad Corinth. hæc verba Apostoli: *Peribit infirmus in tua scientia frater pro quo Christus mortuus est.* sic interpretatur: *Peribit infirmus in tua scientia frater, propter quem salvandum, Christus mortuus est.*

Addo quod, cum gratia quam in baptismo accipimus, ex natura sua medium sit ad æternam beatitudinem ordinatum; non potest Christus velle ferio ejusmodi gratiam alicui tribuere, nisi ex intentione seu voluntate antecedente, æternæ salutis illi conferendæ.

Ad tertium

34. Ad tertiam classem ea testimonia pertinent quibus S. Doctor disertè affirmat Christum morientem, etiam reproborum salutem sitivisse, ait enim Enarrat. in Psal. 68. conc. 1. post medium: *Sitis ipse erat, quando dixit mulieri: sitio, da mihi bibere: fidem quippe ipse sitiebat. Et de cruce cum diceret, sitio, fidem illorum querebat, pro quibus dixerat, Pater ignosce illis, quia nesciunt quid faciunt.*

Similia habet D. Bernardus Tractatu de passione cap. 13. dicens: *Non satis credibile est Christum de siti corporali dixisse, sitio &c. sed potius desiderium ardentissimum salutis nostræ ipsum credimus sitivisse.* Unde Arnoldus Carnotensis, Bernardi familiaris, Tractatu de septem verbis, vocat sitim hanc *Sacramentalem*, quia in ea non tam desideratur potus, quam hominum salus. Quod disertè tradit S. Thomas in cap. 19. Joan. lect. 3. his verbis: *Per hoc quod dicit sitio, ostenditur ejus ardens desiderium de salute generis humani, 1. ad Timoth. 2. vult omnes homines salvos fieri, Luca 19. venit Filius hominis querere & salvum facere quod perierat. Vehemens autem desiderium consuevit exprimere per sitim.* His consonat illud Laurentij Justiniani libro. de agone cap. 19. *Sitis hac de ardore dilectionis, de amoris fonte, de latitudine nascitur charitatis; sitiiebat nos, & dare se nobis desiderabat &c.*

35. Ad quartam classem spectant ea testimonia, quibus S. Augustinus manifestè indicat, Christi è cruce pendens orationem, omnes proflus ejus inimicos, nullo excepto, complecti, cum asserit eam exemplum esse tum orationis, quâ S. Stephanus pro omnibus lapidantibus veniam petebat, tum etiam illius quam pro inimicis omnibus fundere debemus. Multa sunt & præclara in eam sententiam S. Doctoris testimonia: unum duntaxat proferam ex sermone 4. de Sanctis, quo reliqua summatim comprehenduntur. *Attende (inquit) Stephanum conservum tuum. Homo erat, sicut & tu, de massa peccati creatus, sicut & tu; eo pretio redemptus quo tu. Cum à Judæis saxorum grandine quateretur, non solum non comminabatur, sed insuper lapidatoribus suis veniam precabatur: postis enim genibus orabat dicens, Domine ne statuas illis hoc peccatum. Illi lapidabant, & ille orabat: illi enim furore prosequerentur, ille pacatus Christum sequebatur. Sic ille Stephanum exprimit Christum imitantem. Paulo post Christum ipsum ita nos omnes alloquentem inducit. Doccam te ut imiteris me. In cruce pendens dixi, Pater ignosce illis, quia nesciunt quid faciunt. Docui hoc milites meos, docui hoc martyres meos. Si Stephani, si Martyrum, si Christianorum oratio, quâ inimicis veniam precantur, imperfecta quædam imitatio est orationis illius quâ Christus dixit, Pater ignosce illis: necesse est hæc verba, omnes Christi tortores, inter quos multi erant reprobi, comprehendisse: constat enim Stephanum ac Martyres pro omnibus omnino carnificibus suis orasse, Christianos verò alios, pro omnibus inimicis suis, nullo excepto, orare debere. Unde idem S. Doctor ibidem ait: *Quando Christus in cruce pendens orabat, videbat, & providebat omnes inimicos, sed multos ex illis futuros amicos providebat, & ideo omnibus veniam postulabat. Illi se videbant, & ille orabat: illi dicebant Pilato, crucifige; ille clamabat, Pater ignosce.**

Mitto plura alia SS. Patrum testimonia, assentientium idèò Christum in medio terræ salutem hominum operatum esse, ut omnes salvos faceret.

Tom. I.

A Ideò extra portam passum, ut pro omnibus sanguinem suum funderet. Ideò in cruce suspensum, ut omnes ad se traheret. Ideò denique cruci affixum, ut *crux Christi, non templi esset ara, sed mundi*, ut loquitur Leo Papa serm. 8. de passione.

§. IV.

Absurdus & inconvenientibus Jansenij error exploditur.

I Numeram ferè sunt absurda & inconvenientia quæ ex Jansenij sententia sequi videntur, nos hic tantum præcipua & manifestiora colligemus.

In primis ergo hæc sententia facit charitatem Christi erga homines angustam, nam juxta illam Christus innumeris hominibus claudit viscera suæ misericordiæ, & illos ab effectu suæ charitatis excludit, eamque facit strictiorem & angustiorem, quàm debeat esse charitas cujuscumque fidelis, quæ debet ad omnes homines se extendere, & dicere quod Paulus ad Philippenses dicebat: *Testis est mihi Deus quomodo cupiam vos in visceribus Jesu Christi.* Unde Augustinus serm. 60. de tempore: *Si boni tantummodo amandi sunt, quid dicimus de Deo nostro, de quo scriptum est: sic Deus dilexit mundum, ut Filium suum unigenitum daret. Quid enim boni fecerat mundus, ut eum sic dilexerit Deus? Omnes enim homines non solum malos, sed etiam impios, & originali peccato mortuos, in anima Christus invenit, & tamen cum tales essemus dilexit nos.*

Secundò, Jansenius facit charitatem Christi simulatam: nam si Christus non voluisset (voluntate saltem antecedenti) salutem Judæorum, nec pro eis offerre Patri pretium sui sanguinis intendisset, procul dubio simulata & fictitia fuisset ejus charitas, quando cum lachrymis dicebat: *Jerusalem Jerusalem que occidis Prophetas, quoties volui congregare filios tuos, &c.*

Tertio, si pro omnium ac singulorum salute Christus non obierit, nutat unum ex præcipuis fidei nostræ fundamentis: nam juxta doctrinam & institutionem Ecclesiæ, unusquisque fidelis tenetur credere, Christum esse suum Redemptorem, non minùs quàm Deum esse suum Creatorem, & illum ut talem invocare: At hoc non potest credere, si Christus aliquorum tantum Redemptor est; præsertim verò, si dicatur esse tantum Redemptor electorum; de quorum numero se esse nemo credere potest sine speciali revelatione, ut definit Tridentinum sess. 6. cap. 13. Ergo &c. Unde contra Jansenium instaurare possumus argumentum quo Adversus Calvinistas utitur Malderus, Antuerpiensis Episcopus. Omnes omnino, adeòque etiam reprobi, tenentur credere Dei Filium pro ipsorum salute mortuum esse, ut patet ex illo Symboli Nicæni: *Qui propter nos homines, & propter nostram salutem descendit de caelis &c.* At non tenentur credere aliquid falsum, aut dubium; cum fides Theologica quæ à nobis exigitur, nec circa falsum, nec circa dubium versari possit: Ergo nedum verum, sed etiam certum & indubitatum est, Dei Filium pro omnium, atque adeò etiam pro reproborum salute, mortuum esse. Unde in Concilio Caristacensi anno 846. celebrato, cap. 4. sic dicitur: *Christus Jesus Dominus noster, sicut nullus homo est, fuit, vel erit, cujus in illo natura assumpta non fuerit, ita nullus est, fuit, vel erit homo, pro quo passus non fuerit, licet non omnes passionis ejus mysterio redimatur.* Eadem veritas expressè traditur à Trident. sess. 6. cap. 3. his verbis: *Et si ille*

G G g

pro omnibus mortuus est, non omnes tamen beneficii mortis eius recipiunt, sed *id duntaxat quibus meritum passionis eius communicatur.*

39. Quarto ruit spes Theologica, nisi Christus pro omnium ac singulorum salute mortem suam Patri obtulerit; nam hoc fundamento Christianorum spes nititur, quod Christus sanguinem fuderit, ut ipsi non ad baptismum tantum, sed etiam ad salutem perveniant. Unde Augustinus libro medit. cap. 14. *Omnis spes & totius fiducia certitudo mihi est in pretioso sanguine Christi, qui effusus est propter nos & propter nostram salutem.* Et Enarrat. in Psal. 143. asserit neminem esse qui aeternam salutem sperare non debeat, quia Christus in caelestis gloriae pignus, sanguinem suum nobis tradidit. *Tales arras accepimus (inquit) tenemus mortem Christi, tenemus sanguinem Christi. Erigat ergo se humana fragilitas, non desperet, non se collidat, non se avertat, non dicat, non ero beatus. Et mox subjungit: Quid tibi promisit Deus o homo mortalis? Quod victurus es in aeternum. Non credis? Crede, crede: plus est jam quod fecit, quam quod promisit. Quid fecit? Mortuus est pro te. Quid promisit? Quod vires cum illo. Incredibilis est quod mortuus sit aeternus, quam quod in aeternum vivat mortalis. Iam quod incredibilis est tenemus. Si propter homines mortuus est Deus, non est victurus homo cum Deo? Non est victurus mortalis in aeternum, propter quem mortuus est qui vivit in aeternum? Censet igitur Augustinus, Christi mortem & passionem esse praecipuum spei nostrae sustentaculum, subindeque negari non potest, Christi sanguinem pro eorum omnium salute, qui ejusmodi spem concipiunt, fuisse profusum: At non soli electi, sed etiam reprobi, spem Theologicam persaepe concipiunt: Igitur negari non potest, Christi sanguinem, non tantum pro electorum, sed etiam pro reproborum salute, fuisse fusum.*

40. Denique Jansenij sententia, non solum fidem mutilat, & spem infringit, verum etiam refrigerat charitatem, quae Theologicarum virtutum princeps est, & omnium charismatum excellentissimum; nam cum multa sint divini illius amoris fomenta, eum tamen praecipue fovet & inflammatur certa fides & recordatio dilectionis Christi erga nos, quam praecipue exhibuit moriendo pro nobis in cruce. Unde Apostolus 2. ad Corinth. 5. *Charitas Christi urget nos, estimantes hoc, quoniam si unus pro omnibus mortuus est, ergo omnes mortui sumus, & pro omnibus mortuus est Christus, ut & qui vivunt, jam non sibi vivant, sed ei, qui pro ipsis mortuus est.* Et Bernardus in Cantica: *Super omnia te reddidit amabilem, o bone Jesu, calix quem bibisti, opus meae redemptionis.* Similiter Augustinus Tractatu 2. in Epist. 1. Joan. *Omnes (inquit) illius simus, qui pro nobis mortuus est, qui pro nobis crucifixus est.* Et in libro de Sancta Virginit. *Internis luminibus inspicite vulnera pendens, cicatrices resurgentis, sanguinem morientis. Hec quanti valeant cogitare, haec in statera cordis vestri appendite &c. Toto vobis figatur in corde, qui pro vobis fixus est in cruce.* Haec est ergo praecipuum divinae charitatis incentivum, quod nobis Jansenius eripit, cum pro electorum tantum salute Christum mortuum esse affirmat; cum enim de sua praedestinatione, seclusa speciali revelatione, nemo certus esse possit, si Christus pro electorum tantum salute mortem subit, incerti erunt omnes an tanto beneficio donati sint, subindeque ex illius recordatione, ipsorum charitatem erga Christum accendi vel foveri non poterit.

S. V.

Convelluntur praecipua fundamenta Jansenij.

41. Objicit in primis Jansenius: D. Augustinus pluribus in locis exponens praedictum locum Apostoli 1. ad Timoth. 2. *Deus vult omnes homines salvos fieri*, nusquam illum intellexit universaliter, & secundum distributionem completam, sed semper ei aliquam restrictionem & limitationem adhibuit. Nam lib. 4. contra Julian. cap. 8. de corrept. & gratia cap. 14. & de praedestin. Sanctorum cap. 8. docet haec verba Apostoli esse intelligenda secundum distributionem accommodam, & non universaliter; ita quod Deus non velit salvare omnes absolute, sed quod velit salvare eos omnes qui salvantur. Sicut dicitur aliquis magister docere omnes pueros aliqujus civitatis, non quod omnes addiscant, sed quia nullus nisi ab illo discit.

42. Secunda restrictio ejusdem loci est, quod ly omnes sumatur quidem universaliter, sed universalitate quadam incompleta, & pro generibus singulorum, non pro singulis generum. Sicut dicitur omne animal fuisse in arca Noe, quia ex omni genere animantium aliquod fuit. Et sicut Lucae 11. Pharisei dicuntur decimare omne olus, quia ex omni genere herbarum solvebant decimas. Ita hunc locum Apostoli exponit idem Augustinus in Enchir. cap. 105. ubi ait: *Aut certe sic dictum est, qui omnes homines vult salvos fieri, non quod nullus hominum esset quem salvum fieri noller, qui virtutes miraculorum facere noluit apud eos quos dicit aduros fuisse penitentiam, si fecisset. Sed ut per omnes homines, omne genus humanum intelligamus: per quas cumque differentias distributum: Reges, privatos, nobiles, ignobiles, sublimes, humiles, doctos, indoctos, integri corporis, debiles, ingeniosos, tardicordes, fatuos, divites, pauperes, mediocres, mares, feminas, infantes, pueros, adolescentes, juvenes, seniores, senes, in linguis omnibus, in moribus omnibus, in artibus omnibus, in professionibus omnibus, in voluntatum & conscientiarum varietate innumerabili constitutos, & si quid aliud differentiarum est in hominibus. Eandem explicationem adhibet D.*

43. Gregorius in 1. Regum lib. 5. ubi ait: *Omnes quippe homines vult salvos fieri, quia de omni genere hominum eligit, quos ad gaudium aeternae salutis trahit.* Tertia expositio Augustini est, quod Deus velit omnes homines salvos fieri, non formaliter, sed causaliter; quia facit Sanctos velle & procurare omnium salutem: dixit enim Apostolus, *Predicaverit Evangelium omni creatura, docete omnes gentes, baptizantes eos, &c.* Sicut Spiritus Sanctus postulare pro nobis dicitur, quatenus facit ut postulemus. Ita idem S. Doctor de corrept. & gratia cap. 15. Cum ergo in explicationem verborum Pauli toties Augustinus incidit, & nunquam ea intellexerit universaliter de omnibus hominibus; ex illo loco Apostoli non licet inferre, dari in Deo voluntatem antecedentem de salute omnium hominum.

44. Respondet Vazquez hic disp. 83. cap. 2. num. 12. Augustinum, locum illum Pauli, nullo ex illis tribus modis recte exposuisse. Idem dicit Petavius Tomo 1. lib. 10. cap. 3. ubi sic habet: *Scio quam variis modis locus iste vexatus sit ab iis qui contrarium sentiunt: tres quatuorve ex Augustino commemorati sunt a nobis, cum illius opinionem exponeremus, qui mihi quidem ad eludendum magis excogitati, quam certi ac solidi videri solent.*

45. Verum hæc responsio non potest à temeritate excusari. Primò, quia doctrina Augustini in materia de gratia & prædestinatione, non est doctrina alicujus particularis Doctoris, sed totius Ecclesie, ut dicit Bellarminus, & fatetur ipsemet Petavius Tomo. 1. lib. 9. cap. 6. his verbis: *Omnium Latinorum quorum in hac de gratia, vel electione, ac prædestinatione controversia, majorem dixi auctoritatem esse, princeps est consensu Theologorum Augustinus, cujus de gratia sententiam, quotquot deinde consecuti sunt Patres ac Doctores, tum verò Ecclesie Romane Præsules, Præsulumque Convenius aliorum, ratam & Catholicam esse judicant, ut hoc satis magnam putarent veritatis argumentum, quod ab Augustino positum ac decretum esse constaret.* Addo quòd Hormisdà Papa in Epist. ad Possessorem Episcopum, remittit cunctos Fideles ad libros Augustini; ut ibi videre possint, quid de gratia & prædestinatione, Romana sentiat Ecclesia.

46. Secundò ejusdem responsionis temeritas constat, ex eo quòd non solum D. Thomas hic art. 6. ad 1. & 1. ad Timoth. 2. lect. 1. sed etiam plures alij Sancti Patres & Ecclesie Doctores, eodem modo exponunt & intelligunt prædicta verba Apostoli. Inter quos præcipui sunt D. Gregorius suprâ relatus, S. Prosper in Epist. ad Rufinum, S. Fulgentius de Incarnatione & gratia cap. 31. Author librorum hypognosticon, lib. 6. sub finem, Lupus Servatus de tribus quæst. qu. 2. de prædest. & denique Epistola Synodalis Astorum Episcoporum in Sardinia exulum, & acta Ecclesie Lugdunensis sub beato Remigio ejus Archiepiscopo. Ex quibus omnibus satis constat, quantum illi duo Authores excefferint, dum illas Augustini expositiones, non rectas, & ad eludendum magis excogitatas, quam certas & solidas, appellarunt. Hac ergo responsione rejectâ.

47. Facile responderi potest cum Joanne à S. Thoma, quòd expositiones Augustini non contradicunt Damasceno, sed utraque expositio in diverso sensu procedit: quia loquendo de voluntate antecedenti & inefficaci, verum est quòd vult omnes, nullo excepto, salvos esse. At verò loquendo de voluntate efficaci & consequenti, etiam est verum, quòd non vult omnes de facto salvari, vult tamen ex omnibus aliquos, & quòd nullus salvatur nisi per ejus voluntatem. Ecce qualiter verum vero consonat, nec Damasceno contradicit Augustinus, nec Damascenus Augustino. Unde S. Thomas in 1. dist. 46. qu. 1. art. 1. ad 1. *Secundum Damascenum* (inquit) *verbum Apostoli intelligitur de voluntate antecedente & non de consequente, sed secundum Augustinum intelligitur de consequente. Unde exponit eam dupliciter: uno modo ut sit distributio accommodata pro omnibus qui salvantur; alio modo ut sit distributio pro generibus singulorum &c.* Et in 1. ad Timoth. cap. 2. lect. 1. ostendit nihil inter illas expositiones esse dissidij, & Augustinianas optimè cum ea cõsistere quæ à S. Damasceno traditur. Favetque ipsemet Augustinus in Enchiridio cap. 103. ubi postquam duas priores expositiones tradidit, subdit: *Quocumque alio modo id potest intelligi, dummodo concedere non cogamur, aliquid omnipotentem voluisse fieri, factumque non esse.*

48. Sed quæres, quid causa sit cur idem S. Doctor locis citatis, Apostoli verba, de consequente potius & absoluta voluntate, quam de conditionata & antecedente interpretetur.

Respondeo ideò Augustinum locis citatis verba Tom. I.

A illa Apostoli de consequente & absoluta voluntate interpretari, quia ibi de Sanctorum prædestinatione & vocatione Dei secundum propositum stabilienda agebat contra Pelagianos & Semipelagianos, qui ut refert Prosper in Epistola ad Augustinum, stantebant Deum velle hominum salutem, generali tantum, indiscretâ, & indifferenti voluntate: ita ut quòd prædestinati potius quam reprobi salvarentur, nullo modo in specialem Dei providentiam, & peculiarem quandam ipsius voluntatem, sed in humanam dubitaret refundere. Unde Prosper epistolâ citatâ hæc scribit ad Augustinum: *Contrarium putant Patrum opinionis, & Ecclesiastico sensui, quidquid de vocatione electorum secundum Dei propositum disputasti.*

B Ut ergo S. Doctor efficacem illam Dei voluntatem, quâ Deus prædestinatos certò ad salutem promovet, firmiter stabiliret, & à Pelagianorum & Semipelagianorum argumentis defenderet, verba illa Apostoli, *Deus vult omnes homines salvos fieri*, de efficaci voluntate, quâ divina prædestinatio continetur, exponebat; eaque subinde non universaliter, sed per distributionem accommodatam, aut pro generibus singulorum, non pro singulis generum, esse intelligenda asserbat.

§. VI.

Diluuntur alia argumenta Jansenij.

C Objicit secundò Jansenius plura Scripturæ testimonia, quibus videtur insinuari Christum non esse mortuum pro omnibus, nec suam passionem & redemptionem, pro omnium salute ordinasse. Præcipuus locus est ille qui habetur Matth. 26. ubi dicitur: *Hic est sanguis novi testamenti, qui pro multis effundetur in remissionem peccatorum.* Si pro multis (inquit) ergo non pro omnibus. Præterea Scriptura variis in locis asserit, quòd Christus non est mortuus pro impiis, quòd Deus non vult salvare infideles, nec peccatores, &c.

D Ad primum locum respondeo, plures illi adhiberi explicationes. In primis aliqui dicunt, non esse extraneum in Scriptura, ut interdum per hoc nomen, *multi*, designentur omnes: hoc enim fundamentum habet in Apostolo, qui eodem termino utitur, ad probandum peccatum originale in omnes & singulos filios Adæ esse transfusum: dicit enim ad Rom. 5. *Sicut per inobedientiam unius hominis, peccatores constituti sunt multi: ita & per unius obediendum, justi constituuntur multi.*

E Secundò dici potest, quòd interdum in Scriptura eventus rei futuræ exprimitur per modum intentionis: quemadmodum cum dicitur, *Hoc factum est ut impleretur propheta*: id est ita factum est, quòd sequatur inde impletas esse prophetias. Et in hoc sensu dici potest Christi sanguis pro multis tantum effusus, id est eo eventu, ut fructus ejus non in omnes, sed tantum in multos rederet; quia multi sunt qui ex propria malitia vel negligentia, talem fructum impediunt.

Tertiò hic locus ab aliis ita explicari solet, ut Christi sanguis significetur effusus pro multis, quoad efficaciam, & pro omnibus quantum ad sufficientiam. Unde D. Thomas super illum locum Matthæi ait: *Sanguinem Christi fufum esse, & pro multis, & pro omnibus: quia si consideretur sufficientia, ipse est propitiatio pro peccatis nostris, & non pro nostris tantum, sed pro totius mundi, sed si consideremus efficaciam, effectum*

non habet, nisi in his qui salvantur, & hoc ex culpa hominum.

33. Ad alia loca Scripturæ in quibus dicitur Christum non esse mortuum pro impiis, & nolle salvare infideles & peccatores: dicendum est, Scripturam in his locis non excludere à Christi redemptione, vel Dei benevolentia, personas illas substantialiter, quas contingit esse sub peccato, vel infidelitate; sed tantum exprimi in illis propositionibus, conditionem cum qua reduplicative Deus non vult salutem in illis exequi: id est significari, Deum non velle salvare peccatores aut infideles, manentes in peccato aut infidelitate.

34. Ex quo intelliges verba Concilij Valentini 3. cap. 4. ubi dicitur: *Christus non est mortuus pro his, qui in impietate mortui erant ante passionem ejus*: sensus enim est, illum non esse mortuum pro illis, eo sine ut jam positus in statu damnationis, post exitum hujus vitæ applicaretur eis sua redemptio: unde in illo Concilio citatur propheticum oraculum Osee, quo Christus dicitur inferni esse dominator, non liberator: non tamen dicitur in illo Concilio, quod illis quos jam damnatos Christus reperit in inferis, non fuerit tempore vitæ illorum oblata Christi redemptio, & auxilia ad salutem sufficientia.

35. Objicit tertio Jansenius quædam Augustini testimonia, quæ videntur favere suæ sententiæ. Nam Epist. 2. ad Evodium ait: *Non perit unus ex his pro quibus mortuus est Christus*. Et serm. 8. natalis S. Vincentij, *Christus non perdit quos emit sanguine*. Item sæpius repetit, illos esse tantum redemptos à Christo qui actu salvantur: Ergo ex Augustino Christus non est mortuus pro reprobis, sed tantum pro prædestinatis.

36. Respondeo quod quando D. Augustinus dicit, *neminem perire ex his pro quibus mortuus est Christus, aut illum neminem perdere ex his quos suo sanguine redemit*, solum intendit, neminem perire, aut perdi à Christo, ex impotentia eos custodiendi & defendendi, vel ex defectu virtutis, ut enim ipsemet dicebat Joan. 10. *Nemo rapiet oves meas de manu mea*. Non autem intendit, quod nemo pereat ex propria libertate, vel culpa: nam Joan. 17. dicit Christus, perisse aliquem eorum quos à Patre sibi datos acceperat, filium scilicet perditionis.

37. Ad aliud quod additur, dicendum est, quod hæc vox, *redimere*, duos habet sensus. In primis enim redimere significat sufficiens pretium pro libertate captivi offerre, cum voluntate sincera ut tale pretium illi applicetur. Secundo *redimere* idem significat quod actu liberare captivum à servitute. Quando ergo D. Augustinus dicit illos tantum esse redemptos à Christo qui actu salvantur, loquitur de redemptione non in primo, sed in secundo sensu, ut explicat D. Prosper in responsi. ad 1. objectionem Vincentianam, his verbis: *Cum propter unam omnium naturam, & unam omnium causam, à Domino nostro in veritate susceptam, rectè omnes dicantur redempti, & tamen non omnes à captivitate sint liberati, redemptionis proprietas penes illos est, qui non jam vasa diaboli, sed membra sunt Christi*. Id est hi tantum dicuntur redempti, qui sunt iustificati, & à potestate diaboli liberati.

38. Objicit insuper Jansenius: Christus non oravit pro reprobis, sed solum pro prædestinatis: Ergo non pro illis, sed tantum pro istis mortuus est. Consequentia videtur legitima ex paritate rationis, Antecedens verò probatur ex verbis illis

A Christi Joan. 17. *Non pro mundo rogo, sed pro his quos dedisti mihi*, quæ S. Augustinus sic interpretatur, ut ab illa oratione reprobos excludat. Similiter S. Thomas in cap. 17. Joan. lect. 2. hæc verba, *Non pro mundo rogo*, sic exponit, *Id est pro mundi dilectoribus*. Unde idem S. Doctor 3. p. qu. 21. art. 4. ad 2. ait, *Christum non orasse pro omnibus crucifixoribus, neque etiam pro omnibus qui erant credituri in eum*: Ergo Christus non oravit pro reprobis, sed solum pro prædestinatis.

Respondeo primò, dato Antecedente, negando Consequentiam, nam ut rectè observavit Cardinalis Toletus super cap. 17. Joan. annot. 8. Christi oratio, atque mors, sic inter se comparantur, ut Christus animam agens pro iis omnibus sanguinem obtulerit pro quibus aliquando preces fuderit; non verò pro illis omnibus semper oravit, pro quibus erat moriturus: quia Christi sacrificium generale esse debuit, eoque completi omnes quibus bene volebat; preces verò quandoque particulares esse potuerunt.

Respondeo secundò, negando Antecedens, ad cuius probationem dicendum, quod quando Christus dicebat Joan. 17. *Non pro mundo rogo, solum declarare volebat se non orare pro mundo, seu pro mundi dilectoribus*, ut interpretatur S. Thomas, oratione illà peculiari quam tunc Christus post cænam ultimam fundebat pro solis Apostolis; non autem quod nullo planè modo pro mundo & dilectoribus orare intendebat; nam ibidem versu 21. orat ut mundus credat in eum, & in cruce pendens pro crucifixoribus suis oravit, & verba illa, *Pater ignosce illis*, ad omnes tortores suos extendit, ut supra ex Augustino vidimus. Unde quando S. Thomas loco citato ex tertia parte ait, *Christum non orasse pro omnibus crucifixoribus suis, & que etiam pro omnibus qui erant credituri in eum*, non intendit quod Christus nullo modo pro ipsis oraverit, sed solum quod pro ipsis non oraverit oratione absolutà, & procedente ex voluntate consequenti, atque ut illis vitam æternam & media efficaciter ad illam conducentia à Patre obtineret, sic enim oravit solum pro prædestinatis. Unde statim subdit Doctor Sanctus, *Sed pro his solum qui erant prædestinati, ut per ipsam vitam consequerentur æternam*. Quibus verbis aperte declarat, se tantum illud genus orationis in Christo negasse pro crucifixoribus suis (inter quos plures erant reprobi) quam habuit pro electis, pro quibus oravit ut infallibiliter vitam consequerentur æternam.

ARTICVLVS III.

E *An voluntas antecedens salvandi omnes homines, sit in Deo formaliter & propriè, vel solum eminenter & metaphoricè?*

Hanc quæstionem movemus contra aliquos recentiores Theologos, qui licet contra Jansenium doceant Deum velle omnes homines salvos fieri, voluntate antecedenti; hanc tamen voluntatem asserunt non reperiri in Deo propriè & formaliter, sed metaphoricè tantum, vel eminenter, illamque non esse voluntatem beneplaciti, sed tantum signi. Ita Guillelmus Estius in 1. dist. 46. §. 3. & Basilius Legionensis 1. p. qu. 6. scholasticà cap. 12. citans pro hac sententia Alexandrum, Bonaventuram, & Scotum. Huic etiam

ut probabiliori ex Thomistis adherent Bannez, Navarreta, & Zumel. Alij verò, ut Alvarez, Nazarius, Gonzales, Joannes à S. Thoma, & Salmanticenses, hanc sententiam absolute rejiciunt, & voluntatem antecedentem salvandi omnes homines, esse in Deo proprie & formaliter, & non solum eminenter, aut metaphoricè, arbitrantur. Unde fit

§. I.

Conclusio affirmativa statuitur.

Dico igitur, voluntatem antecedentem, quæ Deus vult omnes homines salvos fieri, proprie & formaliter, & non tantum metaphoricè, vel eminenter, in Deo reperiri.

61. Probatur primò: Si voluntas antecedens, quæ Deus vult omnes homines salvos fieri, non esset in Deo formaliter & proprie, sed metaphoricè tantum, vel eminenter, non esset voluntas beneplaciti, sed tantum signi: At hoc dici nequit: Ergo nec illud. Sequela Majoris patet, nam ut ait S. Thomas hic art. 11. *Voluntas proprie dicta vocatur voluntas beneplaciti, voluntas autem metaphoricè dicta est voluntas signi.* Minor verò suadet ex eodem S. Doctore in 1. ad Timoth. cap. 2. lect. 1. ubi verba illa Apostoli, *Vult omnes homines salvos fieri*, exponens, hanc voluntatem reducit ad voluntatem beneplaciti. Id etiam expressè docet qu. 23. de verit. art. 3. his verbis: *Voluntas de Deo proprie dicitur, & hæc est voluntas beneplaciti, quæ per antecedentem & consequentem distinguitur.* Et in 1. dist. 47. qu. 1. art. 2. *Possumus* (inquit) *loqui de voluntate beneplaciti, vel signi; & de voluntate beneplaciti, vel consequente, vel antecedente.* Ergo juxta S. Thomam voluntas antecedens de salute omnium hominum, ad voluntatem beneplaciti refertur, subindeque reperitur in Deo proprie & formaliter, & non solum metaphoricè & eminenter. Idque exempla judicis & mercatoris quibus idem S. Doctor ad explicandum voluntatem antecedentem de salute omnium hominum, locis supra art. 1. citatis utitur, aperte declarant. Non enim metaphoricè tantum, & improprie, sed verè & realiter, pius & justus judex vult homicidam vivere, nisi aliunde graviore obstarent considerationes, pax scilicet & tranquillitas reipublicæ, conservatio justitiæ &c. Similiter etiam quis dicat mercatorem imminente tempestate, non velle proprie & formaliter, sed metaphoricè tantum & improprie conservare merces, quamvis voluntate conditionatâ, nempe si non immineret naufragium, & non esset vitæ periculum?

62. Probatur secundo ratione quam indicat idem S. Doctor 1. ad Timoth. 2. lect. 3. explicans illum locum Apostoli, *Qui vult omnes homines salvos fieri*: ubi docet quòd signat conservatio mercium, secundum se considerata, est bona & volibilis à mercatore; quamvis si consideretur ut causa naufragij, & ut ex illa sequitur submersio navis, non fit bona, nec ab ipso volibilis: ita in Deo salus omnium hominum secundum se, seu absolute considerata, habet rationem volibilis, quamvis si consideretur bonum divinæ justitiæ, & quòd peccata puniantur, non fit bona, nec volibilis. Unde sic licet argumentari. Illud terminatum voluntatis divinæ, & est ab ipsa formaliter volitum, & non tantum metaphoricè, quod secundum se est bonum & volibile: At salus omnium hominum, secundum se considerata, est bona, &

Tom. I.

A volibilis; cum ut sic non consideretur ut impeditiva majoris boni: pulchritudinis scilicet universi, & manifestationis divinæ justitiæ erga reprobos, & misericordiæ erga electos: Ergo est à Deo volita proprie & formaliter, & non solum metaphoricè vel eminenter.

Tertiò suadet conclusio, Deus vult formaliter, voluntate antecedenti, conversionem omnium peccatorum; cum illos in Scriptura invitet, & hortetur ad penitentiam, & cum asserat 1. Petri 1. se nolle aliquem perire, sed omnes ad penitentiam reverti: Ergo similiter vult eadem voluntate antecedenti illorum salutem. Consequentia est evidens, ille enim qui vult medium ordinatum ad aliquem finem, à fortiori censetur velle ipsum finem, eodem saltem modo quo vult medium ad illum conducens: unde cum penitentia, & conversio peccatoris, sit medium conducens ad salutem æternam; si Deus habet voluntatem veram & sinceram de conversione omnium peccatorum, verè etiam & sincere voluntate antecedenti vult illorum salutem.

64. Quartò probatur conclusio. Volitio libera quæ nunquam impleatur, non ex impotentia agentis, sed ex ipsius libera voluntate, & ex meritis objecti, nullam imperfectionem Deo repugnantem involvit: Ergo licet voluntas antecedens, quæ Deus vult omnes homines salvos fieri, sit inefficax ex ipsius volentis libera dispositione, & ex meritis ipsius objecti secundum se considerati, & ut præcendit à circumstantiis & conditionibus individualibus, admitti tamen debet ut formaliter & proprie existens in Deo, & non solum metaphoricè, vel eminenter.

65. Quod magis urgetur: In Deo dantur volitiones liberæ, subjective absolute, & conditionate objective, de conditione nunquam implenda, ut ostendimus Tract. præcedenti disp. 5. art. 1. constatque ex illis verbis Matth. 11. *Væ tibi Corozain, væ tibi Bethsaida, quia si in Tyro & Sidone facta fuissent virtutes quæ facta sunt in te, olim in cilicio & cinere penitentiam egissent.* Ubi penitentia Tyriorum præntiatur futura, & consequenter volita à Deo, sub conditione signorum & miraculorum Christi, quæ conditio apud Tyrios purificata non fuit, cum nunquam apud illos prædicta signa patrata fuerint: At volitiones istæ nunquam implentur, ex defectu conditionis: Ergo dantur absque imperfectione, formaliter in Deo volitiones liberæ, inefficaces, & nunquam implendæ: quare licet voluntas antecedens de salute omnium hominum sit inefficax, ex libera ipsius volentis dispositione, & nunquam impleatur, non tamen propterea negari debet, reperiri in Deo formaliter. Unde D. Thomas in 1. dist. 46. quæst. 1. art. 1. ad 2. *Voluntas antecedens potest dici conditionata, nec tamen est imperfectio ex parte voluntatis divinæ, sed ex parte voliti quod non accipitur cum omnibus circumstantiis quæ exiguntur ad rectum ordinem in salutem.*

66. Denique potest suaderi conclusio hac ratione. Sicut volitio efficax mediorum efficacium, supponit necessariò efficacem finis intentionem; ita volitio mediorum tantum sufficientium, necessariò præsupponit inefficacem saltem finis volitionem: Sed voluntas antecedens terminatur ad auxilia sufficientia ad salutem, eaque saltem præparat ac disponit: Ergo necessariò supponit, vel includit volitionem saltem inefficacem nostræ salutis, in Deo formaliter existentem. Minor constabit ex dicendis art. 5. Major verò facile suadetur;

G G g iij

Tum quia velle media, & non ex amore finis, est præter intentionem, & veluti à casu operari, quod perfectissimo agenti repugnat. Tum etiam, quia electio & intentio sic comparantur in ordine appetibili, sicut assensus conclusionis & assensus præmissarum in ordine speculabili: Sed assensus conclusionis necessàriò oritur ex assensu præmissarum: Ergo electio mediij necessàriò præsupponit intentionem finis.

67. Dices, sufficere quòd volitio mediij procedat ex volitione finis virtuali, non autem requiri quòd formalem finis volitionem supponat; & sic volitio mediiorum & auxiliiorum sufficientium, supponere quidem voluntatem antecedentem salutis hominum, virtualiter, vel eminenter, non tamen formaliter in Deo existentem.
68. Sed contra primò: Volitio virtualis finis est volitio illius quatenus continentur in mediis: Sed ex illa, prout sic, nequit oriri mediiorum sufficientium volitio: Ergo nequit procedere ex volitione virtuali finis. Major constat, Minor probatur. Volitio finis ut in mediis contenti, est volitio ejus prout terminata ad media: Sed volitio mediiorum nequit oriri ex eorum volitione, aliàs à seipsa procederet, & à se causaretur, & seipsam præsupponeret: Ergo nequit oriri ex virtuali volitione finis.
69. Secundo, Volitio efficax mediij efficacis, oriri nequit ex efficaci volitione virtuali finis, sed necessàriò præsupponit efficacem volitionem formalem finis, ut demonstrant Thomistæ in Tractatu de prædestinatione, & ex hoc probant prædestinationem non supponere præscientiam meritorem, ut ibidem ostendimus: Ergo nec volitio mediiorum sufficientium oriri potest ex virtuali volitione finis, sed formalem necessàriò præsupponit.

§. II.

Solvuntur objectiones.

70. **O**bjicies primò: D. Chrysostomus homil. 1. in Epist. ad Ephes. dicit quòd Deus *valde cupit, valde desiderat nostram salutem*: At desiderium non est in Deo propriè & formaliter, sed impropriè tantùm & metaphoricè, ut infra disp. 6. art. 2. ostendimus: Ergo nec voluntas antecedens de salute omnium hominum.
71. Sed facillè respondetur, Chrysostomum ibi usurpare nomen desiderij late, & in ampla quadam significatione, quatenus ferventissimus amor alicujus rei, etiam præsentis & possessæ, desiderium ejus interdum appellatur. Unde de Angelis beatis, qui continuo Deum contemplantur & vident, dicitur 1. Petri 1. *In quem desiderant Angeli prospicere*. Ut ergo Chrysostomus significaret esse in Deo ardentissimum nostræ salutis amorem, & veram ac sinceram voluntatem salvandi homines, eam desiderium appellavit.
72. Objicies secundo, Nulla voluntas inefficax potest esse propriè & formaliter in Deo: Sed voluntas antecedens salvandi omnes homines est inefficax in reprobis, ut constat: Ergo non est in Deo formaliter, sed tantùm metaphoricè; nec est voluntas beneplaciti, sed signi. Minor patet, Major probatur primò: quia omnis voluntas Dei secundùm Scripturam est efficax, & semper impletur: dicitur enim Isaia 46. *Omnis voluntas mea fiet*. Et Psal. 134. *Omnia quaecumque voluit Dominus, fecit*. Secundo probatur: Omnis voluntas inefficax, & carens effectu, dicit imperfe-

ctionem: Ergo non est in Deo formaliter.

Respondeo negando Majorem, ad cujus primam probationem dicendum est, illa testimonia Scripturæ, & similia, intelligenda esse de voluntate Dei simpliciter, qualis est sola voluntas consequens, ut docet D. Thomas hic art. 6. ad 1. non verò de omni voluntate Dei, quæcumque illa sit: nam ex eadem Scriptura colligitur dari in Deo aliquam voluntatem, quæ non impletur, juxta illud Matth. 23. *Jerusalem Jerusalem quæ occidis Prophetas &c. quoties volui congregare filios tuos, & noluisti*, &c. Secundo dici potest quòd omnis voluntas Dei fiet, quia à nullo impeditur, nec ei aliquis resistere valet, sed si aliquando non impletur, est quia hoc ipsum est volitum ab eo, & sic sive aliquid fiat, sive non, totum est ex ejus voluntate: cum quo tamen stat, quòd in ordine ad effectum qui interdum non ponitur in re, dicitur inefficax. Unde ad secundam probationem ejusdem Majoris, dicendum est, dupliciter voluntatem aliquam dici posse inefficacem: primò ex aliquo impedimento extrinseco, vincente aut retardante efficaciam ipsius; secundo ex propria ordinatione & providentia ipsius volentis. Voluntas inefficax primo modo, est imperfecta, & non potest esse in Deo, non tamen si sit inefficax solum secundo modo: quo pacto voluntas antecedens quam Deus habet de salute omnium hominum, est inefficax, quia ex propria ordinatione & providentia sua, Deus vult quòd careat effectu, & sit inefficax. Hoc enim pertinet ad universalem provisorum, ita ordinare omnia ad suos fines, ut permittat quòd aliqua frustrerentur suo effectu, & talem finem non consequantur, quia nisi frustrerentur, sequeretur majora inconvenientia. Ut patet in ordine naturali, in quo Deus ordinat corruptionem & destructionem quorundam individuorum, ad conservationem alicujus speciei: v. g. quod leo devoret agnum, ad conservandam speciem leonis &c. Ita similiter in ordine supernaturali, Deus tanquam universalis provisor, providere debet per voluntatem antecedentem, quòd omnes homines sint capaces beatitudinis, quòd tendant quantum est de se in illam, & debet illis preparare per talem voluntatem media & auxilia sufficientia ad illam consequendam. Ut tamen locus detur mutabilitati, contingentiæ, & infirmitati liberi arbitrii, & ut manifestetur pulchritudo suæ justitiæ erga aliquos, & splendor suæ misericordiæ erga alios, debet per voluntatem consequentem, non velle efficaciter salutem aliquorum, eisque denegare media efficacia ad illam consequendam.

Objicies tertio: Si daretur in Deo voluntas antecedens salvandi omnes homines, vel illa terminaretur ad salutem illorum ut futuram, vel solum ut merè possibilem: Primum dici nequit, cum salus reproborum reverà futura non sit; de illa enim nunquam verificabitur quod de facto sit. Nec secundum, quia ut supra ostendimus, Deus non vult nec amat ea quæ sunt in statu merè possibilitatis: Ergo talis voluntas non datur in Deo.

Respondeo voluntatem illam terminari ad gloriam & salutem reproborum, non ut purè possibilem, sed ut futuram, non quidem futuritione completâ & perfectâ, sed imperfectâ & inchoatâ. Pro cujus intelligentia

Notandum primò: Futuritionem rerum à causis defumi, non ut præcisè in actu primo consideratis, à quibus prout sic possibilitas defumitur, sed ut determinatis ad dandam illis existentiam.

Notandum secundo: Duplicem esse posse determinationem causarum; unam perfectam & completam, alteram imperfectam & inchoatam. Illa in causis secundis invenitur, ut prævientis aut præveneris auxilio efficaci, infallibiliter cum futuritione effectus connexo, & in prima causa, nempe voluntate divina, determinata decreto efficaci. Secunda vero invenitur in causis secundis, ut munitis auxiliis sufficientibus, & in causa prima ut per actum liberum inefficacem, objectum amante. Cum ergo ista determinatio ad salutem omnium hominum, non fit à causa prima & secunda ut omnino indifferentibus, sed ut jam sunt aliquo modo determinata, consequens fit quod ab illis, prout sic desumi possit denominatio, non purè possibilitatis, sed aliqualis futuritionis rei volitæ; licet quia talis determinatio non est efficax & completa, nequeat ab illis, prout in hoc statu, perfecta rerum futuritio desumi. Gloria ergo reproborum, ex vi voluntatis Dei antecedentis, est imperfectè & inchoativè futura, quia per talem actum divina voluntas quodammodo ad illius existentiam afficitur, & ex tali intentione oriuntur media sufficientia, quibus voluntas hominum aliquantulum ad illam maner determinata: licet quia hæc determinatio, tam in causa prima, quam in secunda, efficax & perfecta non est; non sit perfectè & completè futura: unde gloria terminat prædictam voluntatem, ut inchoativè futura. Ex quo non licet inferre, reprobos de facto esse glorificandos; quia licet de eo quod est perfectè & completè futurum, sit aliquando verum quod de facto fit, de illo tamen quod imperfectè solum & inchoativè futurum est, necessarium non est, quod verificetur aliquando esse præsens: juxta illud Aristotelis 2. de Generatione textu 64. *Futurus quis incedere, nõ incedet.*

76. Instabis, Auxilia sufficientia orta ex illa voluntate salvandi omnes homines, relinquunt voluntatem hominis indifferentem, ut assequatur, vel non assequatur salutem: Ergo licet ex vi illorum, & consequenter ex vi voluntatis antecedentis ex qua originantur, reddatur gloria proximè possibilis, non tamen constituitur aliqua ratione futura. Patet Consequentia: nam futuritio rei sumi nequit à causis omnino indifferentibus ad hoc ut sit vel non sit.

Respondeo distinguendo Antecedens: Auxilia sufficientia relinquunt voluntatem indifferentem, indifferentiā elicientiā actus perfecti, & assecutionis effectus, concedo Antecedens: quoad inclinationem, nego Antecedens. Licet enim auxilium sufficiens non applicet voluntatem ad actum perfectum, ad quem ex natura sua ordinatur, illam tamen applicat ad actus imperfectos, qui voluntatem præparant, disponunt, & inclinant ad perfectiores; ut docent communiter Thomistæ in Tractatu de auxiliis. Unde licet ratione illius, actus perfectus, & salus æterna, non reddantur perfectè & completè futura, bene tamen inchoativè & imperfectè.

77. Objicies quartò: Voluntas antecedens de salute omnium hominum, non est vera & sincera voluntas, sed fictitia & simulatoria: Ergo non est in Deo propriè, sed tantum metaphoricè. Consequentia patet, Antecedens probatur primò ex D. Thoma qui hic art. 6. ad 1. & 3. p. quæst. 21. art. 4. in corp. loquens de voluntate illa antecedente, dicit quod *illa magis est appellanda velleitas, quam absoluta voluntas.*

A Secundo, Deus antecedenter ad prævisa demerita vult aliquos reprobare, reprobatione negativà, id est illis denegare gloriam ut beneficium indebitum; & post prævisa demerita, illos reprobatur, reprobatione positivà, quæ non solum importat denegationem gloriæ, sed etiam inflictionem pænæ, ut ostendimus in Tractatu de prædestinatione. At hæc voluntas, seu reprobatio negativa, non videtur posse coherere cum vera & sincera voluntate salvandi omnes, sed illi opponi & contrariari: Ergo idem quod prius.

79. Tertio, Si esset in manu & potestate mercatoris, evitare aut vincere tempestatem, & conservare merces, quis diceret illum habere veram & sinceram voluntatem de earum conservatione, si postmodum imminente tempestate, eam non vitaret & vinceret: Cum ergo Deus habeat in thesauris suæ omnipotentis, media efficacis quibus potest omnes homines salvos facere, non videtur habere veram & sinceram voluntatem salvandi reprobos, quibus talia media denegat, & confert vel offert solum sufficientia.

80. Respondeo negando Antecedens, ad ejus primam probationem dicendum est, quod licet D. Thomas interdum voluntatem antecedentem de salute omnium hominum, *velleitatem* appellet, per hoc tamen non intendit docere, illam non esse voluntatem de facto, aut non esse formaliter in Deo, sed solum illam non esse voluntatem simpliciter, sed secundum quid, quatenus attingit objectum secundum se, & præcisum à circumstantiis. Sic enim clarè se explicat hic art. 6. ad 1. his verbis: *Neque tamen id quod antecedenter volumus, simpliciter volumus, sed secundum quid; quia voluntas comparatur ad res secundum quod in seipsis sunt; in seipsis autem sunt in particulari, unde simpliciter volumus aliquid, secundum quod volumus illud, consideratis omnibus circumstantiis particularibus, quod est consequenter velle: unde potest dici quod iudex justus simpliciter vult homicidam suspendi, sed secundum quid velle eum vivere, scilicet in quantum est homo, unde magis potest dici velleitas, quam absoluta voluntas.*

Ad quod, voluntas Dei antecedens de salute omnium hominum, est conditionata: voluntas autem conditionata, comparative ad absolutam, *velleitas* appellari solet, ut docet S. Thomas in 4. dist. 17. quæst. 2. art. 1. ad 3. his verbis: *Quamvis voluntas completa non possit esse de impossibili, tamen voluntas conditionata, quæ est velleitas dicitur, potest esse de impossibilibus.* Quibus verbis aperte declarat, voluntatem inefficacem & conditionatam, quamvis sit vera & sincera voluntas, posse tamen dici velleitatem ad distinctionem voluntatis absolutæ & efficacis.

81. Ad secundam probationem ejusdem Antecedentis, respondeo voluntatem antecedentem quæ Deus habet salvandi omnes homines, non contrariari reprobationi negativæ, nec positivæ; seu voluntati quam Deus habet aliquos excludendi à gloria ut beneficio indebito, vel illos in pœnam peccatorum, æternis suppliciis deputandi. Quia prima voluntas nascitur ex se, & ex præcisa ratione bonitatis divinæ. Secunda vero (saltem quantum ad reprobationem positivam) nascitur ex nobis, & ex ostensione divinæ justitiæ. Nam ut eleganter dicit Tertullianus libro 1. contra Marcionem, *Deus est seipso bonus, ex nobis justus: prior est bonitas secundum naturam, posterior severitas secundum causam &c.*

82. Ad tertiam probationem, concessio Antecedente, neganda est Consequentia & paritas. Ratio discriminis est, quia mercator est aliqua persona particularis, quæ solum intendit bonum particulare & utile, non verò bonum commune & generale totius universi; unde si ille posset adhibere media efficacia ad conservationem mercium, imminente tempestate, & ea tamen respuerit, vel negligeret, non teneretur habere voluntatem veram & sinceram de illarum conservatione. Deus autem est causa generalis, & universalis provisor, qui non solum debet intendere & procurare bonum particulare aliquorum hominum, sed etiam bonum generale totius universi, & permittere quòd aliqua creatura deficiat, & frustrantur suo fine: quare licet non conferat omnibus media efficacia ad salutem, habet tamen veram & sinceram voluntatem illos salvandi, quamvis inefficacem & conditionatam, modo infra explicando.

83. Obijcies ultimò: Voluntas signi non est formaliter in Deo, sed solum metaphoricè: Atqui voluntas antecedens salvandi omnes homines, est voluntas signi: Ergo non est in Deo formaliter. Major constat ex supra dictis: Minor probatur ex D. Thoma opusculo de præscientia & prædestinatione cap. 6. ubi ait: *Deus dicitur velle aliquid dupliciter: uno modo propriè, & sic dicitur velle aliquid cujus voluntas verè in eo est, quod sibi complacet; & hoc dicitur voluntas beneplaciti, quæ semper in omnibus infallibiliter impletur, & de hac loquitur Scriptura Isaiæ 46. Omnis voluntas mea fiet. Alio modo dicitur velle aliquid metaphoricè, id est per similitudinem, eo quòd ad modum volentis se habet, in quantum precipit, consulit, prohibet, vel permittit aliquid; & hæc dicitur voluntas signi, quæ non semper impletur, de qua dicit Apostolus 1. ad Timot. 2. qui vult omnes homines salvos fieri, cum tamen omnes salvi non fiant, sed multi damnentur.*

84. Respondeo concessa Majori, negando Minorem: ad cujus probationem, in primis dico opusculum illud non esse D. Thomæ: quod mihi suadent tria. Primum est, illud inter alia opuscula non inveniri. Secundum, in Romana editione, quæ aliis est præferenda, tale opusculum in illius operibus non haberi. Tertium, quia D. Thomas sibi manifestè contradiceret, cum apertissimè doceat locis supra relatis, voluntatem de salute omnium hominum, non esse voluntatem signi, sed beneplaciti.

85. Secundò responderi potest, talem voluntatem referri posse, vel ad voluntatem signi, vel ad voluntatem beneplaciti, secundum diversas considerationes. Prout enim denotat actum divinæ voluntatis formaliter in Deo existentem, voluntas beneplaciti dicitur: quatenus verò aliquo signo exteriori manifestatur, voluntas signi appellatur: ut explicat S. Doctor super caput 1. Epist. ad Timot. lect. 1. his verbis: *Velle ponitur quandoque pro voluntate beneplaciti, quandoque pro voluntate signi. Pro voluntate signi vult salvare omnes, quia omnibus proposuit salutis præcepta, consilia, & remedia. Pro voluntate beneplaciti, sic exponi potest quatuor modis &c.* Unde quando S. Thomas in prædicto opusculo de præscientia & prædestinatione asserit quòd voluntas illa, quæ Deus vult omnes homines salvos fieri, est voluntas signi; per hoc non excludit, quin sit etiam voluntas beneplaciti: nihil enim prohibet

A (ut supra ex eodem sancto Doctore ostendimus) Art. 1. de eodem secundum diversas considerationes, §. 3. esse voluntatem beneplaciti & signi.

ARTICVLVS IV.

An voluntas antecedens salvandi omnes homines sit conditionata, & expectans consensum & determinationem voluntatis humanæ?

86. Partem affirmativam tenent communiter Recentiores cum Molina, asserentes voluntatem Dei antecedentem, dici conditionatam, eo quòd dependeat à consensu liberi arbitrij, tanquam à conditione quam expectat, & ex cuius defectu redditur inefficax, ac frustratur suo effectu.

Addunt aliqui, quòd si Deus voluntate absoluta & per se efficax, vellet salvare homines, eorum libertas destrueretur, quia ex illa inducitur necessitas antecedens, libertati contraria. Unde Petavius Tomo 1. libro 10. cap. 3. doce, Deum erga omnes homines quadam voluntatis propensione ferri, ut eos salvos ac beatos velit, & quidem efficaci quantum est ex se, non autem absolute & conditionis experte voluntate, sed ad talem conditionem implicata, si & ipsi consentire vulerint.

Hæc tamen sententia, & hic modus explicandi voluntatem antecedentem, displicet omnibus D. Augustini & S. Thomæ Discipulis, qui cum utroque sancto Doctore constantissimè asserunt, voluntatem Dei esse de se efficacem; illamque non expectare, sed causare consensum & determinationem liberi arbitrij creati, ut fusè ostendemus disputatione sequenti, ubi agemus de divinorum decretorum efficacia & causalitate.

§. I.

Conclusio negativa statuitur, & variis auctoritatibus & rationibus suadetur.

87. Dico igitur, Voluntatem antecedentem salvandi omnes homines, non dici conditionatam, ex eo quòd pendeat à consensu voluntatis humanæ, tanquam à conditione quam supponat, vel expectet à libero arbitrio: Sed quia importat actum conditionatum, quòd Deus vellet salutem omnium hominum, nisi hoc repugnaret ordini suæ providentiæ, & nisi ex hoc impediretur bonum universale suæ justitiæ, & manifestatio suorum attributorum.

Conclusio sic explicata probatur primò ex D. Thoma supra relato in 1. dist. 46. quæst. 1. art. 1. ad 2. ubi ait: *Voluntas antecedens potest dici conditionata, nec tamen est imperfectio ex parte voluntatis divinæ, sed ex parte voliti, quod non accipitur cum omnibus circumstantiis, quæ exiguntur ad rectum ordinem in salutem.* Quibus verbis apertè docet voluntatem antecedentem non dici conditionatam, eo quòd pendeat tanquam à conditione, à consensu & determinatione liberi arbitrij, ut asserunt Recentiores, sed ex eo quòd attingat suum objectum, scilicet salutem hominum, ut præcisam à circumstantiis particularibus: manifestatione scilicet suæ justitiæ, pulchritudine universi &c. quia illam vellet, nisi tales considerationes obtarent. Idem docet in 1. ad Timoth. cap. 2. lect. 1.

Probatum secundò conclusio ex Augustino 4. contra

contra Julianum cap. 8. & in Enchiridio cap. 25. & 27. ubi ait: *Multi salvi non fiunt, non quia ipsi nolunt, sed quia Deus non vult, quod absque ulla controversia manifestatur in parvulis.* Quibus verbis non solum clarè docet nostram conclusionem, sed etiam efficacem insinuat rationem ad illam demonstrandam. Nam voluntas antecedens (ut communiter docent Theologi contra Vazquem) comprehendit non solum adultos, sed etiam parvulos sine baptismo decedentes: Sed talis voluntas, prout se extendit ad parvulos, non potest dici conditionata, si ipsi velint, ut constat, cum illi non habeant usum rationis & liberi arbitrii. Nec etiam si parentes eorum velint eos baptizari, aut eorum baptismo non ponant impedimentum. Tum quia baptismus, pueris in utero materno decedentibus, humanà diligentia applicari non potest, cum in tali statu non possint subijci operationi ministroꝝ Ecclesiæ, ut docet S. Thomas 3. p. qu. 68. art. 11. Tum etiam, quia ut ait Augustinus de dono persever. cap. 12. *Quid dicam quod parvulus aliquando antequam illi per ministerium baptizantis succurri possit expirat: plerumque enim festinantibus parentibus, & parvis ministris, ut baptismus parvulo deur, DEO TAMEN NOLENTE NON DATVR.* Et libro 6. contra Julian. cap. 5. *Aliquando (inquit) adoptat in filium, quem format in utero immundissima femina; & aliquando NON VULT esse filium suum, quem format in utero filia sua. Ille quippe ad baptismum nescio qua provisione pervenit, iste repentinà morte non pervenit. Atque ita Deus in cujus potestate sunt omnia, facit esse in Christi consortio, quem formavit in diaboli domicilio; & NON VULT esse in regno suo, quem formavit in templo suo.* Similia habet Epist. 105. & 107. de gratia & libero arbitrio cap. 22. de natura & gratia cap. 28. & alibi: Ergo &c.

89. Probatur tertio conclusio: Quia Pelagius in commentario horum verborum Apostoli, *Deus vult omnes homines salvos fieri*, eodem modo illa exponit quo Recentiores: ait enim, *Deum velle omnes homines salvos fieri, si ipsi tamen vocanti Deo consentire voluerint.* Eandem interpretationem adhibebat Julianus ejus Discipulus, ut refert D. Augustinus libro 4. contra eundem Julianum cap. 8. his verbis, *Sed ponis apostolicum testimonium, & ab eo dicis pulsantibus aperiri, qui omnes homines vult salvos fieri, & in agnitionem veritatis venire: ut videlicet intelligamus, docentibus vobis, ideo non omnes homines salvos fieri, & in agnitionem veritatis venire, quia ipsi nolunt petere, cum Deus velit dare; nolunt querere, cum Deus velit ostendere; nolunt pulsare, cum Deus velit aperire.*

Idem docebant Semipelagiani, ut colligitur ex Epistolis Prosperi & Hilarij ad Augustinum, & fateretur Petavius de Theol. dogm. Tomo 1. libro 9. cap. 16. his verbis, *Petrus Diaconus in Epistola ad Fulgentium de Incarnatione & gratia Christi, Semipelagianorum rationem refellit, aientium Deum velle omnes homines salvos fieri, sed eorum voluntate fieri ut non salventur.* Unde Beatus Remigius Archiepiscopus Lugdunensis, in libro de tribus Epistolis, postquam tres expositiones quas adhibet Augustinus prædictis verbis Apostoli retulit, loquens de quarta, quæ est Damasceni, sic ait: *In quarto autem modo illud sine dubio cavendum est, quia & occasionem Pelagianæ pravitati præbet; quæ Deum ut salvet homines, humanas*
Tom. I.

A *expellere asserit voluntates.* Idem asserit Magister sententiarum in 1. dist. 46. ubi dicit quod occasio horum verborum Apostoli, *Deus vult omnes homines salvos fieri, multi à veritate deviaverunt, dicentes Deum multa fieri velle quæ non fiunt.*

Respondent Adversarij: Pelagianos & Semipelagianos in hoc errasse, quod asserbant omnes homines salvos fieri, si ipsi velint, voluntate naturali, & præcedente gratiam: esse autem Catholicam doctrinam, asserere Deum velle omnes homines salvos fieri, si ipsi velint voluntate præparatâ per gratiam; quamvis talis gratia subdatur libero arbitrio, quantum ad efficaciam & usum, & illius applicationem & determinationem expectet, ut in actum determinatum exeat.

Sed contra primò: Pelagius in tertio saltem statu suæ hæresis, admisit gratiam internam illuminantem, & moraliter excitantem, ut aperte colligitur ex Augustino in libro de gratia Christi capite 7. ubi sic Pelagium loquentem inducit: *Adjuvat enim nos Deus, dum cordis nostri oculos aperit, dum nobis ne presentibus occupemur, futura demonstrat, dum diaboli pandit insidias, dum nos multiformi, & ineffabili dono GRATIÆ COELESTIS ILLUMINAT.* Et capite 10. ejusdem libri ait idem Pelagius: *Operatur Deus in nobis velle quod bonum est, velle quod sanctum est, dum nos terrenis cupiditatibus deditos, mutorum more animalium, tantummodo presentia diligentes, futura glorie magnitudine, & premiorum pollicitatione succendit, dum revelatione sapientie in desiderium Dei, stupentem suscitât VOLUNTATEM. Dum nobis (quod tamen alibi negare non metuit) SVADET omne quod bonum est.* Ergo quando Pelagius & Julianus dicebant, velle Deum omnes homines salvos fieri, si ipsi velint, aut consentiant, non loquebantur de volitione aut consensu merè naturali, & præcedente omnem gratiam, saltem interiùs illuminantem, & moraliter excitantem, qualem solum admittunt Adversarij; sed de volitione & consensu qui erat à voluntate sub gratia constituta, non tamen ab illa applicata & determinata. Quod adhuc evidentius est in Semipelagianis, ut colligitur ex D. Prospero in Epistola ad Augustinum, versis finem: ubi Pelagianorum sententiam referens, sic ait: *Par omnium invenitur & una sententia, quæ prædestinationem Dei secundum præscientiam receperunt, ut ob hoc Deus alios vasa honoris, alios contumelie fecerit, quia sinem uniuscujusque præviderit, ET SVB IPSO GRATIÆ ADIVTORIO, in qua futurus esset voluntate & actione præscierit.* Ecce voluntatem, seu voluntatis determinationem & consensum prævisum, non sine auxilio Dei, sed sub ipso gratiæ adjutorio, positum à Semipelagianis, quamvis non ab ipso causarum.

Secundò, Dato etiam & non concessio, quod Pelagiani & Semipelagiani intelligerent hæc verba Apostoli, *Deus vult omnes homines salvos fieri*, si ipsi velint, voluntate merè naturali, & per gratiam nullatenus præparatâ; hoc tamen non solum in eis reprehendebant Sancti Patres, sed præcipue hoc in eis damnabant, quod dicerent, Deum ita velle omnes homines salvos fieri, quod per voluntatem creatam poterat frustrari & impedi divina: Sed hoc idem asserunt Adversarij: Ergo ab illis totaliter non discedunt. Minor constat, Major autem probatur ex verbis Petri Diaconi,
H h

& Magistri sententiarum supra relatis: ait enim Magister, quòd occasione horum verborum Apostoli, multi à veritate devierunt; dicentes Deum multa fieri velle qua non sunt. Idem colligitur ex Augustino in Enchiridio cap. 103, ubi postquam prædicta Apostoli verba exposuit secundum distributionem accommodam, vel incompletam, addit: Illa quocumque alio modo intelligi possent, dum tamen credere non cogamur, aliquid omnipotentem Deum voluisse fieri, factumque non esse. Item beatus Remigius loco supra citato ait, Hanc sententiam Apostoli, Deus vult omnes homines salvos fieri, fideliter posse recipi, si hanc voluntatem bonitatis sue erga salutem hominum, non credatur humanà obssistente voluntate implere non posse. Et addit: Quid ergo restat, nisi ut ille qui omnia quacumque voluit, fecit, ideo hoc non faciat, quia noluit, non quia non possit? quia sicut verè omnia que voluit, fecit, ita verè noluit qua non fecit: quos ergo voluit salvare salvavit, quia omnia quacumque voluit, fecit. Denique Lupus Servatus de tribus questionibus quæst. 2. de Prædestinatione, sic habet: Quod venerabilis Paulus ait, qui vult omnes homines salvos fieri, non sic accipiendum est, quasi cum Deus velit generaliter omnes fieri salvos, quibusdam impediens impotentissimis, non valeat omnipotentissimus implere quod velit; sed ita potius, quod illis sive volentibus sive nolentibus (nam plures in infantili aetate baptizati, horum non habentes discrimen, mox vitâ excedentes transferuntur ad gloriam) salventur omnes, quoscumque ille salvare voluerit.

93. Quartò probatur conclusio. Deus ut supremus Dominus gloriæ, ante prævisa hominum merita & demerita elegit efficaciter quosdam ad gloriam, & voluit alios efficaciter excludere ab illa ut beneficio indebito, ut ostendimus in Tractatu de prædestinatione, constatque ex illis verbis Pauli ad Roman. 9. *Non ex operibus, sed ex vocante dictum est: Iacob dilexi, Esau autem odio habui.* At cum voluntate efficaci excludendi reprobos à gloria ante prævisa eorum demerita, non est compatibilis voluntas conditionata conferendi illis gloriam, sub conditione quòd per ipsos non steterit, ut de se est manifestum: Ergo voluntas antecedens non habet pro objecto gloriam, ut futuram sub conditione quòd homines velint, aut per ipsos non steterit.

94. Quintò suadetur conclusio. Decretum conditionatum, seipso producit effectum, per hoc præcisè quòd purificetur conditio: Sed voluntas antecedens salvandi omnes homines, etiam si poneretur conditio, nempe humana volitio, aut non resistencia liberi arbitrij, non haberet effectum seipsà, absque adjuncta efficaci voluntate Dei: Ergo non terminatur ad gloriam sub prædicta conditione futuram. Major constat, Minor verò in qua est difficultas probatur primò: quia ut expresse docet Sanctus Thomas 1. ad Annibaldum dist. 46. quæst. unica art. 2. ad 2. voluntas antecedens non habet effectum, nisi voluntas consequens adjunctatur. Secundo, quia aliàs totum prædestinationis negotium, in purificatione illius conditionis consisteret, & consequenter, per hoc præcisè quòd homines, per liberum voluntatis consensum, intelligerentur determinare voluntatem illam antecedentem & conditionatam, prædestinati intelligerentur, & à reprobis discreti; & sic prædestinatus seipsum à reprobo discerneret, contra illud Pauli, *Quis enim te discernit?* Item præde-

A stinatio electorum non esset providentia specialis ordinis supernaturalis, sed ad generalem, per quam Deus omnes homines ad finem supernaturalem elevavit, & media sufficientia ad illum consequendum preparavit, reduceretur: quæ falsa sunt, & erronea, ut in Tractatu de prædestinatione constabit.

Denique probatur conclusio: Cùm homines non possint velle salutem, nisi Deus velit eos velle, & nisi in eis operetur ipsum velle, ut docet Apostolus ad Philippenses 2. & Augustinus in Solil. cap. 24. dicens: *Velle quòd bonum est non possum, nisi tu velis*, implicat quòd in Deo sit decretum, aut volitio salvandi homines, dependens tanquam à conditione, à consensu & volitione hominum, illamque ab humana voluntate expectans. Unde Ecclesia Lugdunensis in libro de defensione veritatis Sacræ Scripturæ: *Cerè illud in hac questione manifestum est, quòd etiam si generaliter & indifferenter, omnes homines Deus vult salvos fieri, in aliorum tamen cordibus, benignitate misericordie sue, ipse operatur eandem voluntatem suam, ut & ipsi salvari velint, & salventur: qualibus & Apostolus dicit cum timore & tremore vestram salutem operamini, Deus est enim qui operatur in nobis & velle & persicere pro bona voluntate. In aliorum autem cordibus, severitate insti & occulsi iudicij sui, non operatur hanc salutarem voluntatem, sed dimittit eos in suo arbitrio, ut quia noluerunt credere, iustâ volitione damnentur.*

§. II.

Præcipuum Adversariorum fundamentum convellitur.

95. Contra istam conclusionem objiciunt Adversarij: Deus non salvat homines nisi velint, & suæ gratiæ & vocationi liberè consentiant: juxta illud Augustini: *Qui creavit te sine te, non salvavit te sine te*: Ergo voluntas salvandi omnes homines dependet à volitione liberi arbitrij, tanquam à conditione quam Deus à voluntate humana expectat. Quod potest confirmari ex verbis Ambrosij, qui exponens hunc locum Apostoli, *Deus vult omnes homines salvos fieri, ait: Deus vult omnes salvos fieri, si accedant ad ipsum: non enim sic vult salvare, quòd nolentes salventur, sed vult salvare si ipsi velint.*

97. Respondeo concessio Antecedente, negando Consequentiam. Licet enim Deus non salvet homines, nisi volentes, & suæ vocationi liberè consentientes, hanc tamen liberam volitionem & consensum non expectat, nec emendicat, ut ita loquar, ab humana voluntate, sed illum intus in corde hominis per suam gratiam in prædestinationis infallibiliter operatur, applicando voluntatem illorum ad liberè consentiendum gratiæ vocanti & moraliter excitanti. Quare diligenter observandum est, quòd quando dicimus, voluntatem quam Deus habet salvandi homines, non dependere tanquam à conditione, à consensu seu volitione hominis, per hoc non intendimus negare liberum hominis arbitrium Deo consentire, & liberè cooperari ad suam iustificationem & salutem (hoc enim de fide certum est, & definitum in Tridentino contra impium Lutherum, dicentem in iustificatione liberum arbitrium non cooperari Deo moventi & excitanti, sed merè passivè se habere, recipiendo motum à solo Deo productum) sed solum

contendimus, Deum talem consensum ab humana voluntate non expectare, vel supponere, sed illum per suam gratiam preparantem & applicantem, intus in corde hominis efficere, ut clarè explicat & docet Augustinus Epistola 107. ubi sic habet: *Quapropter ut in Deum credamus & p̄d vivamus, non volentis, neque currentis, sed miserentis est Dei; non quia velle non debemus & currere, sed quia ipse in nobis, & velle operatur & currere.* Et de dono persever. cap. 13. *Nos ergo volumus, sed Deus in nobis operatur & velle: nos ergo operamur, sed Deus in nobis operatur & operari pro bona voluntate: hoc nobis expedit & credere, & dicere: hoc est p̄m & verum, ut sit humilis & submissa confessio, & detur totam Deo.* Idem eleganter docet Fulgentius de Incarnatione & gratia cap. 29. cuius verba retulimus Tractatu præcedenti disp. 6. art. 6. §. 6. ubi videri possunt. Ex quibus patet responsio ad locum Ambrosij: ibi enim solùm intendit explicare consensum & cooperationem liberi abitrij, concurrentis ad justificationem, & salutem hominum, & solùm voluit declarare qualiter Deus salvet homines, non contradicentibus ipsis, neque coactis; ut constat ex illis verbis, *Non enim sic vult salvare, quod nolentes salventur.* Unde quando addit, quod *Deus vult salvare homines, si ipsi velint,* non intendit quod Deus expectet voluntates hominum, ut dicebant olim Semipelagiani; sed quod vult illos salvare si velint, non coactè, sed liberè, & spontaneè: ut enim ait Augustinus libro 1. ad Bonifacium cap. 19. *Deus novit intus in ipsis hominum cordibus operari, non ut homines, quod fieri non potest, nolentes credant, sed ut volentes ex nolentibus fiant.*

ARTICVLVS V.

An per voluntatem antecedentem preparentur homini, in statu nature lapsæ media, seu auxilia ad salutem sufficientia?

§. I.

Proponitur status questionis, & pars affirmativa eligitur.

98. **A** Gimus hic solùm de præparatione auxiliorum sufficientium, non autem de actuali collatione, & intrinseca receptione illorum (de hoc enim in Tractatu de prædestinatione dicemus) & solùm inquirimus, an sicut medicus qui aperit apothecam, omne remediorum genus pro infirmitatibus continentem, & omnibus patientem eam ponit, dicitur velle quantum est de se omnes sanare, licet talia remedia omnibus non applicet, imò fortè aliqua ex illis, per accidens alicui vel aliquibus non sint applicabilia; ita etiam Deus ex voluntate illa generali & antecedente, quâ vult omnes homines salvos fieri, pro omnibus præparet aliqua media & remedia, seu auxilia ad salutem sufficientia, quamvis per talem voluntatem illa omnibus non conferat, nec applicet: imò interdum aliqua ex illis non sint proximè applicabilia: ut contingit in parvulis in utero materno decedentibus, quibus Baptismus, quamvis pro illis præparatus, & à Christo institutus, non est proximè applicabilis; quia in tali statu non possunt subijci operationi ministrorum Ecclesiæ, ut docent Theologi cum Magistro in 2. dist. 6. & cum D. Thoma 3. parte quæst. 68. art. 11. Pro resolutione.

Tom. I.

A Dico: per voluntatem antecedentem Deum præparare media, seu auxilia, quibus homines sufficienter ordinentur, & promoveantur in vitam æternam. Ita communiter docent Theologi contra Jansenium suprâ citatum, qui asserit voluntatem illam antecedentem salvandi omnes homines, in statu nature lapsæ, esse omnino sterilem & infructuosam, & per illam nullum præparari vel conferri hominibus auxilium sufficiens ad salutem, quamvis in statu innocentia, primis parentibus perutilem fuisse, ab eaque gratiam sufficientem, subditam illorum voluntati, quantum ad usum & efficaciam, processisse fateatur.

B Probatum primò conclusio ex D. Thoma in 1. dist. 46. quæst. 1. art. 1. ubi loquens de voluntate antecedente, dicit: *Hujus voluntatis effectus est ipse ordo in finem salutis, & promoventia in finem, omnibus communiter propostia, tam naturalia quam gratuita.* Et cap. 12. in Epist. ad Hebræos lect. 3. *Deus, inquit, vult omnes homines salvos fieri, & ideo gratia nulli deest, sed omnibus, quantum in se est, se communicat.* Similiter libro 3. cont. Gent. cap. 159. *Deus quantum in se est paratus est omnibus dare gratia: vult enim omnes homines salvos fieri.* At hæc causalis non valeret, si Deus per voluntatem antecedentem, auxilia ad salutem sufficientia non præpararet: Ergo per talem voluntatem, hujusmodi auxilia præparat.

C Confirmatur exemplò mercatoris quò utitur D. Thomas suprâ relatus, ad explicandam voluntatem illam antecedentem, quâ Deus vult omnes homines salvos fieri. Quis enim dicat mercatorem velle salvare merces, nisi quantum est de se omnem diligentiam sufficientem adhibeat, per quam servari possint, quantumcunque cogatur propter alias causas consequentes, earum conservationem negligere, ne scilicet submergatur navis &c. Similiter etiam, quomodo stare potest, Deum habere veram & sinceram voluntatem salvandi omnes homines, si per talem voluntatem, media & auxilia per quæ salvari possint, eis non præparet: quamvis propter manifestationem suæ justitiæ, & propter alias causas, velit permittere peccata, & pluribus denegare auxilia efficacia, quibus de facto salventur.

D Secundò probatur ex D. Prospero cap. 25. de vocat. Gentium, ubi ait: *Sive igitur novissima contemplerur sæcula, seu prima, seu media: ratiōnabiliter & p̄d creditur, omnes homines salvos fieri Deum velle, semperque voluisse; & hoc non aliud monstratur, quam de his beneficiis atque providentia Dei, quam universis generationibus communiter atque indifferenter impendit:* Ergo sentit S. Prosper, Deum per voluntatem generalem & antecedentem, quâ desiderat hominum salutem, velle dare seu præparare omnibus auxilia ad salutem sufficientia.

E Tertiò probatur conclusio ratione fundamentali, quam insinuat S. Thomas loco relato ex 1. sent. Deus per voluntatem antecedentem ordinat omnes homines in finem salutis: *hujus enim voluntatis effectus, est ipse ordo in finem salutis,* inquit S. Doctor ibidem: Ergo per illam præparat hominibus auxilia ad salutem sufficientia. Consequentiâ patet, cum enim finis non sit consequibilis nisi per media, implicat homines, per voluntatem antecedentem sufficienter ordinari in finem salutis, nisi per talem voluntatem, media & auxilia ad salutem sufficientia præparentur.

Confirmatur: Velle finem sine mediis, est velle

HH h ij

- aliquid impossibile: unde si Deus per voluntatem antecedentem vellet omnes homines salvos fieri, & illos in finem salutis ordinare, & tamen de mediis, & auxiliis ad eam consequendam sufficientibus, illis non provideret, talis voluntas esset de re omnino impossibili: quod est absurdum, & divinæ sapientiæ injuriosum.
105. Confirmant amplius: Per voluntatem antecedentem salus hominum, etiam reprobatorum, fit non solum possibilis, sed etiam aliquo modo futura (inchoativè scilicet & incompletè) ut articulo 3. declaravimus; quia divina voluntas non fertur, etiam per actum simplicis complacentiæ, ad res ut sunt in statu mera possibilitatis, ut supra ostensum est: At salus reprobatorum non potest esse incompletè & inchoativè futura, seclusis auxiliis sufficientibus, ut constat ex dictis articulo præcedenti: Ergo per voluntatem antecedentem præparantur media & auxilia ad salutem sufficientia.
106. Ex his confutata manet responsio & doctrina Jansenij, asserentis Deum per voluntatem antecedentem, præparasse quidem hominibus auxilia ad salutem sufficientia, in statu innocentia; non tamen in statu naturæ lapsæ, in quo privantur hujusmodi auxiliis, in pœnam peccati originalis. Ut enim supra ostendimus, homines in statu naturæ lapsæ, non minus sunt elevati ad ordinem & finem supernaturalem, quam in statu innocentia: unde si talis elevatio & ordinatio, sine auxiliis sufficientibus stare non possit, manifestum est per voluntatem antecedentem præparari auxilia sufficientia, non solum pro statu innocentia, sed etiam pro statu naturæ lapsæ.
107. Præterea, Christus Dominus prædestinatus est universalis Redemptor, prævisio peccato originali, ut supra ostendimus: Ergo post tale peccatum, fuit in Deo voluntas salvandi omnes homines, & illis præparandi media & auxilia ad salutem sufficientia.
108. Tertiò, Si quando D. Thomas, dicit, quòd *Deus paratus est omnibus dare gratiam, vult enim omnes homines salvos fieri*, non loquere-
 tur de hominibus prout nunc sunt, sed tantum de voluntate illos salvandi in obedientia Adæ innocentis, non dixisset, *Deus vult omnes homines salvos fieri, & paratus est omnibus dare gratiam*, sed voluit omnes homines salvos fieri, & paratus fuit gratiam illis dare: quia, ut supra arguebamus contra Jansenium, in præterito & non in præsentibus debet exprimi Dei voluntas, cum præterit tempus impletionis illius.
109. Deinde, Deus in statu naturæ lapsæ obligat homines ad præcepta supernaturalia; At secluso auxilio sufficienti, talis obligatio nequit subsistere, ut statim ostendimus: Ergo etiam in statu naturæ lapsæ, Deus per voluntatem antecedentem præparat hominibus auxilia sufficientia.
110. Probatur ergo ultimò conclusio aliâ ratione fundamentali. Eo ipso quòd Deus per voluntatem antecedentem ordinat homines ad salutem, & finem supernaturalem, eos obligat ad observanda præcepta supernaturalia, quæ sunt media ad ejus consecutionem necessaria: juxta illud Christi, *si vis ad vitam ingredi, serva mandata*: Sed non potest homo, sine auxiliis sufficientibus obligari ad observantiam præceptorum supernaturalium: Ergo Deus per voluntatem antecedentem præparat hominibus auxilia sufficientia. Major patet, Minor probatur. Homo non potest obligari ad impossibile: Sed observantia præceptorum supernaturalium, sine auxilio supernatu-
 rali, saltem sufficienti, impossibilis est: Ergo secluso tali auxilio, ad illam obligari nequit. Major constat ex Tridentino sess. 6. cap. 11. ubi dicitur, quòd *Deus impossibilia non jubet*; & ex Augustino de natura & gratia cap. 69. dicente, *Firmissime creditur, Deum justum & bonum impossibilia non potuisse præcipere*. Et serm. 191. de tempore: *Execratur eorum blasphemiam qui dicunt impossibile aliquid à Deo esse præceptum*; & serm. 6. *Nec impossibile aliquid potuit imperare qui justus est, nec damnaturus est hominem pro eo quod non potuit vitare, qui pius est*. Idem docet D. Thomas in 2. dist. 28. qu. 1. art. 3. his verbis: *Deus non est magis crudelis quam homo: sed homini imputatur in crudelitatem, si obligeat aliquem per præceptum ad id quod implere non potest: ergo hoc de Deo nullo modo est estimandum*.
- Minor etiam non est minus certa: Cum enim homo ex solis viribus liberi arbitrij, non possit elicere actus supernaturales, ut in pluribus Conciliis contra Pelagianos definitum est, observantia præceptorum supernaturalium, sine auxilio gratiæ, non minus est homini impossibilis, quam impossibile est aquilæ volare sine alis, vel equo currere sine pedibus.
- Hoc argumentum maximè torquet Jansenium, unde ut ab illo se expediat, in omne latus vertit, & varias adhibet responsiones. In primis dicit, præcepta supernaturalia impleri posse sine auxilio sufficienti, à Scholasticis, inquit, ex principiis Philosophiæ petito; à justo quidem, per gratiam & charitatem; à fidei, per fidem; & ab infidei, per liberum arbitrium, ratione cujus est capax recipiendi à Deo gratiam, & dona supernaturalia.
- Sed contra: Habitus gratiæ & charitatis, ut docet D. Thomas 1. 2. quæst. 109. art. 9. non habent rationem auxilij plenè sufficientis ad evitanda peccata, & observanda præcepta supernaturalia; quia cum illi habitus imperfectè participentur ab homine viatore, neque sint hic in suo statu perfectò & connaturali; non possunt perfectè operari, nec reddere hominem completè potentem ad actus supernaturales eliciendos, nisi auxilio actuali juventur. Sicut (inquit Augustinus) *oculus corporis, quamvis plenissimè sanus, non potest cernere, nisi candore lucis adjuvetur*. Item fides, cum sit in intellectu, non potest elevare voluntatem, & illam reddere intrinsecè potentem ad eliciendos actus supernaturales charitatis & contritionis: Ergo illa in peccatore fidei non potest habere rationem auxilij sufficientis ad observanda præcepta supernaturalia. Denique in infidei, omni habitu supernaturali destituito, sola capacitas & potentia obediencialis, quam habet ut elevetur à Deo ad opera supernaturalia, non potest habere rationem auxilij sufficientis ad observanda præcepta ordinis supernaturalis: alioquin etiam homo posset dici potens ad volandum, ad resuscitandos mortuos, & ad patranda alia opera miraculosa, quia potest à Deo recipere alas, & facultatem patrativam miraculorum, atque ad illa capacitatem, & potentiam obediencialem passivam habet.
- Respondet secundò Jansenius, quòd sicut occidens hominem cum ignorantia concomitante, non excusatur à peccato, quia ignorantia non est causa talis occisionis: ita etiam impotentia quæ est in homine, defectu auxilij sufficientis ad observanda præcepta, non excusat illum à peccato transgressionis, vel omissionis præcepti: quia ta-

III;

III;

De usu
tura &
gratia
cap. 26.

III;

lis impotentia non est antecedens, sed concomitans: non enim (inquit) ideò transgreditur præceptum, quia non potest illud observare, sed quia non vult: quod ex eo patet quòd nescit se non posse implere præceptum, imò putat se posse, & tamen non vult illud implere; & ita affectus est, ut etiam si posset, illud tamen observare nollet. Unde sicut si quis ignoraret januam domus esse clausam; ac proinde se non posse ire in Ecclesiam, vellet tamen in eam non ire, cum utget præceptum audiendi Missam; peccaret, licet non posset Ecclesiam ingredi, quia talis impotentia se haberet merè concomitantè & per accidens, & non influeret in talem volitionem. Ita similiter, quamvis homo, defectu auxilij sufficientis, sit impotens ad observandum præceptum, peccat tamen illud non observando; quia talis impotentia non est antecedens, nec influit in talem transgressionem, sed se habet merè concomitantè & per accidens.

114. Verùm hæc responsio est magis subtilis quam solida: licet enim verum sit, impotentiam concomitantem quæ se tenet ex parte potentiae executivæ, non excusare à peccato, ut patet in exemplo adducto; id tamen non potest dici de impotentia quæ se tenet ex parte voluntatis, quæ nunquam ita est concomitans, quin etiam sit antecedens. Ratio est, quia impotentia voluntatis, unde quaque proveniat, impedit libertatem, ad quam requiritur potentia proxima & completa ad operandum: defectus autem libertatis excusat à peccato. Unde patet discrimen, quod inter illum qui ignorans januam esse clausam, non vult ire in Ecclesiam, & eum qui defectu auxilij sufficientis non observat præceptum, reperitur: primus enim peccat, quamvis sit impotens ad audiendam Missam; quia licet non possit illam audire, adhuc tamen remanet liber, & potest habere voluntatem illam audiendi, si non adesset illud impedimentum quod ignorat. Secundus verò, defectu auxilij sufficientis, non solum non potest observare præceptum, sed nec etiam velle illud observare, cum non solum non requiratur auxilium supernaturale, ut homo de facto observet præcepta supernaturalia, sed etiam ut ea observare velit: eò quòd talis volitio, utpote habens objectum supernaturale, non minus sit supernaturalis, quam ipsa præcepti observantia.

115. Respondet tertio Jansenius, quòd licet homo in statu naturæ lapsæ, defectu auxilij sufficientis, sit impotens ad observanda præcepta supernaturalia, non excusatur tamen à peccato transgressionis, vel omissionis præcepti; quia talis impotentia, & carentia auxilij sufficientis, oritur ex culpa præcedenti, scilicet ex peccato originali, cuius intuitu Deus denegat hominibus in statu naturæ lapsæ, auxilium illud sufficiens quod Adamo contulerat in statu innocentiae. Quare sicut ille Sacerdos qui projiciendo breviarium in mare, se redderet impotentem ad recitandum officium, non excusaretur à culpa; ita nec homines in statu naturæ lapsæ, à peccato excusantur, quamvis sint impotentes ad observanda præcepta, quia talem impotentiam contraxerunt peccando in Adamo, in quo tanquam in capite voluntates omnium hominum continebantur.

116. Sed contra primò: Homines non semper peccant in eo quod vitare non possunt, etiam si talis impotentia ex peccato præcedenti proveniat, ut docet S. Thomas 3. contra Gentes cap. 159. & patet in eo, qui ob suam culpam incidit in morbum, ex quo sit impotens ad jejunandum, vel audien-

Tom. I.

A dam Missam: talis enim, ut communiter docent Theologi, non peccat non jejunando, vel non audiendo Missam; etsi factus sit impotens ex peccato præcedenti: Ergo similiter, si homines essent impotentes ad implenda præcepta supernaturalia, & carerent auxiliis sufficientibus ad illa observanda, non peccarent ea transgrediendo, vel omittendo, quamvis talis impotentia, & carentia auxiliorum, proveniret ex peccato Adami, & esset voluntaria in capite. Sicut nec peccant in motibus primò primis, provenientibus ex rebellionè appetitûs, & morbo concupiscentiæ, relicto ex peccato originali, & culpa primi parentis, quia tales motus inordinatos impedire non possunt.

B Secundo, Quamvis daretur ex hac responsione, aliquo modo salvari inexcusabilitatem peccatorum, non salvatur tamen possibilitas præceptorum supernaturalium in statu naturæ lapsæ: hæc enim, ut supra ostendimus, secluso auxilio sufficienti, non potest subsistere: Atqui in statu naturæ lapsæ salvari debet non solum inexcusabilitas peccatorum, sed etiam possibilitas præceptorum supernaturalium, ut constet ex definitione Tridentini supra relata, & ex nova Constitutione Innocentij X. Ergo non valet talis responsio.

C Tertio, Deus in nova lege quædam imposuit præcepta de novo omnibus hominibus: esset autem valde durum, quòd ad nova obligaret, & vires ad ea adimplenda sufficientes non tribueret: hoc enim esset iniicere de novo laqueos animabus, novas & inevitabiles occasiones peccandi præbendo; cum lex, sine spiritu gratiæ vivificante, sit littera occidens, ut fuscè profequitur Augustinus in libro de spiritu & littera.

D Respondet ultimo Jansenius, duplicem posse dari in homine impotentiam. Unam quæ provenit ex defectu alicujus quod non potest, quantumlibet magna voluntate, hoc est quantumlibet fortiter volendo, suppleri. In his angustiis ille est, qui v. g. amisit breviarium; non potest enim defectu illius, licet ardentè velit, horas canonicas recitare; & talis impotentia, inquit, non adimplentem præcepta excusat, quia ob eam, vel extinguitur præceptum, vel ejus ommissio non imputatur. Altera impotentia est, quæ ex defectu ipsius voluntatis, seu volitionis oritur, quæ si adesset, quanta esse debet, facillimè præceptum impleretur; & hæc impotentia faciendi, nullo modo excusat eum qui non implet quod præcipitur, quia posset implere si vellet. Cum ergo homines in statu naturæ lapsæ, hoc secundo modo sint impotentes ad observanda præcepta supernaturalia, & possent ea implere, si vellet, eorum transgressio, vel ommissio, illis imputatur in culpam.

E Sed contra: Quando dicitur, quòd homo in statu naturæ lapsæ posset implere præcepta, si vellet: vel hoc intelligitur de voluntate inefficaci & conditionata, quæ velleitas appellatur: vel de voluntate absoluta & efficaci, quæ est voluntas simpliciter & propriè dicta: Primum non potest dici, quia voluntas inefficax & conditionata fertur etiam ad impossibilia. Si verò secundum affirmetur, recurrit difficultas principalis argumenti, quia homo in statu naturæ lapsæ, sine auxilio gratiæ, tam est impotens ad habendam volitionem absolutam & efficacem diligendi Deum super omnia, quam ad ipsum actum dilectionis supernaturalis eliciendum. Unde sicut ridiculum esset dicere quòd homo volaret, aut mortuos suscitaret, si vellet: ita non minus videtur absurdum asserere, quòd homo destitutus omni auxilio supernatura-

HH h iij

li, si vellet, diligeret Deum super omnia: ille enim sine auxilio gratiæ, non minus impotens est ad diligendum Deum dilectione supernaturali, quam columba sine alis est impotens ad volandum. Quare Propheta, pennas illas spirituales ad volandum, id est auxilia supernaturalia ad diligendum Deum, ab ipso postulabat, quando dicebat: *Quis dabit mihi pennas sicut columba, & volabo, & requiescam?* Adde quod, in ordine rerum bene composito, potentia ad volitionem præsupponi debet, non verò volitio ad potentiam: prius enim est quod possimus aliquid præstare, quam quod velimus illud efficere, alioquin vellemus impossibilia.

121. Non est etiam omittendum, quod D. Augustinus hanc responsionem in Pelagianis sæpè impugnare videtur, præsertim libro 2. de peccatorum meritis cap. 3. ubi loquens de Pelagianis sic ait: *Acutè sibi videntur dicere (quasi nostrum hoc vultus ignoret) quod si nolimus non peccamus, nec præciperet Deus homini, quod esset humane impossibile voluntati.* Et libro de gestis Pelagij cap. 6. ait: *Posse hominem si velit esse sine peccato &c. & Dei mandata custodire: hanc enim possibilitatem Deus dedit illi, cum adiutorio Dei, & gratia.* Ex quo intelliges, quod quando idem Augustinus aliis in locis dicit, quod homo faceret Dei mandata, si vellet: per *ly si vellet*, non excludit, sed potius includit ipsum auxilium gratiæ, tam sufficientis quod dat possibilitatem volendi & operandi, quam efficacis, quod ipsam determinationem voluntatis ad volendum & operandum inspirat & operatur in nobis.

§. II.

Solvuntur argumenta cujusdam Doctoris Sorbonici.

Contra nostram conclusionem plura objicit Antonius Arnaldus, Doctor Sorbonicus, seu Author opusculi cui titulus est, *Vindicia S. Thomæ*, sect. 3. art. 5. quæ breviter hic referemus, ac refellemus.

122. Arguit primò in hunc modum. Voluntas Dei antecedens de salute omnium hominum, secundum D. Thomam, nihil est aliud quam velleitas quædam, quæ solum naturam humanam secundum generalem rationem naturæ, & ut à Deo ad salutem condita est, respicit: Atqui voluntas per quam Deus hominibus in statu naturæ corruptæ media necessaria ad salutem præparat & confert, & gratias aliquas dare decernit, non est illa voluntas, per quam Deus naturam humanam generaliter in se, & ut est à Deo condita, respicit; sed est voluntas per quam Deus respicit homines in particulari ut sunt in seipsis, secundum conditiones quæ illos circumstant: Ergo Deus per voluntatem antecedentem, nulla hominibus in hoc statu ad salutem media præparat, & nullas eis gratias dare decernit, nihilque penitus circa eorum salutem operatur.

123. Secundo, Per eam solum voluntatem Deus operatur in hominibus quæ ad eorum salutem conducunt, per quam illa simpliciter vult: Atqui Deus per voluntatem antecedentem nihil vult simpliciter eorum quæ ad hominum salutem conducunt; quia Deus ea quæ vult per voluntatem antecedentem, non vult simpliciter, sed solum secundum quid; & circa illa habet solam velleitatem, non verò absolutam voluntatem, ut ait S. Thomas: Ergo Deus per voluntatem antecedentem nihil

A operatur eorum quæ ad hominum salutem conducunt, ac proinde per illam nullam gratiam confert vel præparat.

Confirmatur ex D. Thoma in 1. dist. 47. quæst. 1. art. 2. ubi docet quod operatio non respondet voluntati antecedenti, sed consequenti: Ergo ex D. Thoma, Deus nihil operatur, nisi ex voluntate consequenti, ac proinde per illam tantum, non verò per voluntatem antecedentem, confert auxilia gratiæ.

125. Tertiò, Idem S. Doctor comparat voluntatem Dei antecedentem circa hominum salutem, voluntati judicis, qui simpliciter vult homicidam suspendi, sed secundum quid vellet eum vivere, scilicet inquantum homo est. Sicut ergo judex ex hac voluntate quæ vellet homicidam vivere, nulla ei media præparat, quibus capitis pœnam evadere possit; ita Deus ex voluntate quæ vult omnes homines salvari, inquantum ex parte sua dedit eis naturam ad beatitudinem ordinatam, nulla eis media præparat; nullasque gratias decernit, quibus salutem consequi possint.

Denique, Illa voluntas antecedens completur non solum adultos, sed etiam parvulos in utero materno sine baptismo decedentes: Sed pro illis nulla dantur media vel remedia ad salutem sufficientiam, cum baptismus qui in nova lege est unicum medium institutum à Christo pro salute parvulorum, non possit illis applicari; quia in tali statu non possunt subijci operationi Ministrorum Ecclesiæ, ut supra cum D. Thoma annotavimus: Ergo per voluntatem antecedentem non dantur omnibus media, seu auxilia, ad salutem sufficientiam.

127. Ad primum respondeo negando Majorem: quando enim D. Thomas docet quod voluntas antecedens est illa quæ respicit naturam humanam, secundum rationem generalem naturæ, non intendit quod respiciat illam ut sic, & ut præcisam ab omnibus singularibus, ut olim concipiebatur à Platone; quia natura humana, sub tali statu & præcisione, nullum actum divinæ voluntatis terminare potest: ut sic enim præcisam, est in statu meræ possibilitatis: Deus autem merè possibilis non vult, nec amat, etiam per amorem simplicis complacentiæ, ut supra ostendimus. Voluntas ergo antecedens dicitur respicere naturam humanam secundum se, & secundum rationem generalem naturæ, quatenus respicit omnes homines in individuo, & in particulari, ut conveniunt & communicant in eadem natura ad salutem condita, & ad finem supernaturalem elevata: unde cum talis elevatio sine auxilijs sufficientibus subsistere nequeat (ut supra ostendimus) per voluntatem antecedentem Deus præparat omnibus hominibus auxilia ad salutem sufficientiam.

128. Ad secundum, concessa Majori, distingo Minorem: Per voluntatem antecedentem, Deus nihil vult simpliciter eorum quæ ad hominum salutem conducunt, efficaciter; concedo: ineffaciter, nego. Similiter distingo Consequens: Ergo per voluntatem antecedentem nihil operatur eorum quæ ad hominum salutem conducunt efficaciter, concedo: ineffaciter, nego. Itaque licet media ad salutem efficaciter conducentia, Deus velit & præparet per voluntatem consequentem, & per prædestinationem, quæ est specialis providentia ordinis supernaturalis, & definitur ab Augustino, *preparatio beneficiorum quibus certissimè liberantur quicumque liberantur*: media tamen & auxilia, quibus homo sufficienter ad vitam æternam pro-

mōvetur & ordinatur, ad voluntatem Dei antecedentem referuntur, & ad generalem providentiam ordinis supernaturalis, per quam natura humana ad finem supernaturalem est ordinata & elevata; ut enim inquit S. Doctor supra relatus: *Hujus voluntatis effectus est ipse ordo in finem salutis, & promotio in fidem, omnibus communiter propofita, tam naturalia, quam gratuita.*

129. Ad id quod additur, nempe quod Deus ea quæ vult per voluntatem antecedentem, non vult simpliciter, sed secundum quid &c. Respondetur hoc non esse verum universaliter de omni volitō per voluntatem antecedentem, sed solum de principali volitō; id est de æterna salute, & mediis ad illam efficaciter conducentibus; hæc enim per voluntatem antecedentem, Deus non vult simpliciter, sed tantum secundum quid: auxilia tamen sufficientia, quæ sunt volitum minus principale, & quæ ad salutem efficaciter non conducunt, Deus vult simpliciter & absolute per voluntatem antecedentem. Unde patet responsio ad confirmationem: Respondetur enim, quod quando D. Thomas docet quod operatio non correspondet voluntati antecedenti, sed consequenti, loquitur de operatione & effectu principali, non autem de operatione & effectu minus principali, qualis est præparatio auxiliorum sufficientium. Quare voluntas illa antecedens, in statu nature lapsæ non est omnino otiosa & sterilis; nec simplex complacentia de salute hominum (qualem Scotus, & alij fingunt in Deo circa merè possibilis) per illam enim Deus omnibus proposuit salutis præcepta, consilia, & remedia; & omnes homines in finem supernaturalem ordinavit, ut docet S. Doctor supra relatus. Et per illam salus omnium hominum, etiam reprobōrum, fit saltem incompletè & initiativè futura, ut supra declaravimus. Unde falsum est, & à principiis D. Thomæ penitus alienum, quod dicit ille Doctor, nempe per voluntatem antecedentem, *Deum nihil penitus circa hominum salutem operari.*

130. Ad tertium in primis dico illud argumentum posse in illum Authorem retorqueri. Nam D. Thomas etiam comparat voluntatem illam antecedentem voluntati mercatoris, qui imminente rempessate vult salvare merces &c. Sed mercator non potest dici habere voluntatem veram & sinceram salvandi merces, nisi, quantum est de se, omnem diligentiam sufficientem adhibeat ad illas conservandas, ut supra arguebamus: Ergo nec Deus poterit dici habere veram & sinceram voluntatem salvandi omnes homines, si illis de mediis & auxiliis salutem sufficientibus non provideat, & si per talem voluntatem ea non præparet.

131. Secundò respondeo exemplum de judice quod adducit S. Doctor, non tenere quantum ad omnia, sed solum quantum ad aliquid. Paritas stat in hoc, quod sicut judex vult homicidam vivere, in quantum homo est, ita etiam Deus vult omnes homines salvare, quatenus conveniunt & communicant in eadem natura in finem supernaturalem ordinata. Disparitas verò consistit in eo quod judex non est provisor generalis, sicut Deus; ac proinde licet judex ex voluntate quæ vult homicidam vivere, in quantum homo est, nulla ei media præparet quibus capitis pœnam evadere possit; Deus tamen, ut generalis provisor, per voluntatem antecedentem quæ vult omnes homines salvos fieri, debet eis aliqua media ad salutem sufficientiam præparare.

132. Ad ultimum, concessa Majori, distingo Mi-

A nozem. Illis nulla dantur media ad salutem sufficientiam: si ly dare accipiatur ut est correlativum ad recipere, concedo Minorem. Si ly dare idem significet ac offerre, vel præparare, nego Minorem, & Consequentiam. Itaque licet parvulis in utero materno decedentibus, per voluntatem antecedentem non provideatur baptismus ut eis applicatus, vel ut aliqua diligentia humanà applicabilis, eis tamen provideatur, ut pro illis, quantum est ex parte Dei, institutus, eisque oblatus, vel præparatus, & per merita Christi quoad sufficientiam obtentus. Unde quamvis detur quod ex vi voluntatis antecedentis, omnibus non conferantur, nec applicentur auxilia ad salutem sufficientiam, semper tamen stat, omnibus absque ullius exceptione, illa per talem voluntatem offerri, vel præparari. An verò intrinsicè in omnibus recipiantur, in Tractatu de prædestinatione discutemus & resolvemus.

§. III.

Alia ejusdem Doctoris argumenta proponuntur & solvuntur.

C Contra auxilium sufficiens, ab efficaci distinctum, & ab eo separabile (quale admittit Schola Thomistica) plura alia proponit idem Doctor Sorbonicus argumenta in alio libro Gallico idiomate conscripto, quem *Constitutionis Innocentij X. defensionem* appellat: quamvis in aliis opusculis postea ab ipso editis, auxilium sufficiens, quale à nostris docetur, admittere non recuset: ut videri potest in libro cui titulus est, *Vindicia S. Thomæ*, paginà 88. Et in alio opusculo de vera S. Thomæ de gratia sufficiente & efficaci doctrina art. 17.

C Objicit ergo primò: S. Thomas nusquam agnovit nisi duplex auxilium gratiæ, unum quod vocat, *habituale donum*, & aliud quod *auxilium Dei moventis* appellat, ut constat ex prima secundæ qu. 109. art. 2. 3. 4. 6. 9. & 10. Sed gratia sufficiens non comprehenditur sub habituali dono, cum illa sit aliquod auxilium actuale & transiens; nec etiam sub auxilio Dei moventis, cum tale auxilium sit ipsa gratia efficax, & physicè prædeterminans quam admittunt Thomistæ: Ergo D. Thomas in statu nature lapsæ, nullum agnovit auxilium sufficiens ab efficaci distinctum, & ab eo separabile.

D Secundò contendit idem Author, tale auxilium sufficiens antiquioribus Thomistis fuisse prorsus incognitum, & ab Alvarez, aliisque recentioribus Thomistis excogitatum, ad salvandam possibilitatem præceptorum supernaturalium, & inexcusabilitatem Peccatorum.

E Tertio dicit auxilium illud quod à Thomistis recentioribus admittitur, non esse, nec debere appellari sufficiens. Nomine enim mediij seu auxiliij sufficientis, apud omnes communiter intelligitur illud quod se solo sufficit, & præter quod nihil ultra requiritur ad agendum: Sed in sententia Thomistarum, præter auxilium illud quod vocant sufficientis, aliud requiritur, per quod potentia applicetur ad agendum, & reducatur de actu primo ad secundum: Ergo illud non debet censeri, nec appellari sufficiens.

Quarto probat variis Scripturæ, Conciliorum, & SS. Patrum testimoniis, potentiam proximam ad agendum, & ad efficiendos actus supernaturales, esse à gratia efficaci; ac proinde ad hanc non requiri auxilium sufficiens. Præcipua testimonia

quæ adducit sunt hæc: *Nemo potest venire ad me, nisi Pater qui misit me traxerit eum*, Ioan. 22. *Nemo potest venire ad me, nisi datum ei fuerit à Patre*, Ioan. 6. quibus in locis verbum illud *traxerit, & datum fuerit*, denotat gratiam efficacem, sine qua nemo potest venire ad Patrem, nec consequenter elicere actus Fidei, Spei, & Charitatis, per quos ad Deum accedimus. Idem probat ex definitionibus Conciliorum: dicitur enim in Concilio generali Affricano sub Zozimo Papa, cui 216. Episcopi interfuerunt: *Gratiâ Dei per Iesum Christum nos per singulos actus adiuvari: ita ut sine illa, nihil vera sanctæque pietatis habere, cogitare, agere, dicere valeamus*. Et in Concilio Arausicano 2. dicitur: *Dei adiutorium, etiam renatis & Sanctis, semper esse implorandum, ut ad bonum finem pervenire, & in bono possint opere perseverare*. Item Augustinus in libro de gestis Pelagij ait: *Sine gratia Dei nemo rectè vivit, sine gratia Dei id ad quod adjuvat fieri non potest*. Et de peccatorum meritis libro 2. cap. 4. *Deprecamur adiutorium dicentes, ne nos inferas in tentationem, ut in eo possimus vincere, ne abstrahamur illecti: oramus ut peccatorum tentationem vincere possimus*. Et in libro de perfectione iustitiæ cap. 1. *Oret gemitu voluntatis, ut impetret donum facultatis*. Denique S. Thomas 1. 2. qu. 109. frequenter repetit, quod homo nihil potest agere, nisi à Deo moveatur.

137. Quinto arguit ex definitione necessarij, quam profert idem S. Doctor variis in locis, in quibus docet necessarij dici illud sine quo finis haberi non potest: unde cum gratia efficax, secundum Thomistas, sit necessaria ad hoc ut homo observet præcepta supernaturalia, & convertatur; ex hoc concludit, sine illa hominem non posse converti, nec observare præcepta. Sicut (inquit) quia navis est necessaria ad navigandum, alimenta ad conservandam vitam, colores & penicillus ad pingendum: nemo dicit hominem posse navigare sine navi, posse conservare vitam sine alimentis, & posse pingere sine coloribus & penicillo.

138. Sexto idem probat argumento ad hominem, contra recentiores Thomistas, qui docent idem auxilium quod est purè sufficiens comparatione unius effectus, simul esse efficax respectu alterius minus perfecti. Et quod auxilium sufficiens, simul complet & elevat potentiam in actu primo in ordine ad actus perfectos, & eam applicat ad actus imperfectos, qui voluntatem disponunt & præparant ad perfectiores. Si enim (inquit) gratia sufficiens possit hæc duo præstare, complere scilicet potentiam in actu primo, in ordine ad actum perfectum, & eam applicare ad imperfectum: cur etiam hæc duo munia non poterit obire gratia efficax, quæ est multò perfectior ac præstantior sufficiente; & complere seu elevare potentias animæ, easque simul applicare ad actus perfectos?

139. Denique idem Doctor in eodem libro, contra recentiores Thomistas sic discurret. Idcirco illi admittunt auxilium sufficiens ab efficaci distinctum, ut potentia animæ eleventur & compleantur in actu primo, ad actus supernaturales

A eliciendos, quia (inquiunt) omnis actus secundus debet supponere primum completum: Sed hæc ratio quæ est præcipuum Thomistarum fundamentum, cum illorum principiis coherere non potest: Ergo præcipuum illorum fundamentum corrumpit. Minore probat, quia juxta principia Thomistarum, auxilium sufficiens est aliqua motio, prædeterminatio, & applicatio ad actus imperfectos; & tamen illud non supponit potentiam completam, & elevatam ad ordinem supernaturalem, per aliud auxilium, sed illam primò elevat & complet; alioquin daretur processus in infinitum, ut consideranti patebit: Ergo non semper requiritur, quod actus secundus supponat actum primum completum, & sic corrumpit præcipuum nostræ sententiæ fundamentum.

B Hæc sunt præcipua huius Doctoris argumenta, quibus evidenter se demonstrare putat, nullum in statu naturæ lapsæ dari auxilium sufficiens ab efficaci distinctum, per voluntatem Dei antecedentem præparatum. Hæc tamen ex principiis doctrinæ Thomisticæ benè intellectis, facile dilui possunt. Unde

Ad primum respondeo primò, D. Thomam 140. clarè admisisse & agnovisse gratiam illam quam Thomistæ sufficientem vocant, licet eo nomine eam non appellaverit. Nam 1. 2. qu. 112. art. 2. ad 1. sic ait: *Contingit autem quandoque quod Deus movet hominem ad aliquod bonum, non tamen perfectum, & talis præparatio præcedit gratiam. Sed quandoque statim perfectè movet ipsum ad bonum, & subito gratiam homo accipit: secundum illud Ioan. 6. Omnis qui audit à Patre & didicit, venit ad me*. Quibus verbis manifestè agnoscit S. Doctor, in statu naturæ lapsæ gratiam quandam moventem, & applicantem ad actus imperfectos, & præparantem ad perfectiores: hanc autem gratiam, Thomistæ sufficientem appellant, ut constabit ex infra dicendis: Ergo quidquid sit de nomine, & de modo loquendi (de quo parùm curandum est, quia ut inquit Augustinus contra Cresconium lib. 1. cap. 13. *Cum res ipsa intelligitur, minus laborandum est, quid eam hominibus vocare placuerit*) dubitari non potest, S. Thomam admisisse in statu naturæ lapsæ, eandem gratiam quam ejus Discipuli docent, & sufficientem appellant.

Respondeo secundò, quod licet daretur, S. Thomam non fecisse expressam mentionem auxilij sufficientis; illud tamen ex principiis doctrinæ suæ, satis evidenter colligi. Primò quia S. Doctor, locis suprâ relatis, agnoscit in Deo voluntatem antecedentem salvandi omnes homines, quam dicit esse voluntatem beneplaciti, & non tantum signi, & docet quod *ejus effectus est ordo in finem salutis, & promotio in illum, tam naturalia quam gratuita*: Ordo autem in finem salutis, cum sit supernaturalis, stare non potest sine medijs & auxilijs supernaturalibus, ut suprâ ostendimus: Ergo &c.

Secundò, D. Thomas in 1. ad Thesalon. cap. 5. lect. 2. ait: *Quod aliquis dicitur extinguere Spiritum Sanctum in se, vel in alio, cum alius aliquid boni ex fervore Spiritus Sancti vult facere, vel etiam cum aliquis bonus motus in ipso surgit, & ipse impedit: Actorem 7. vos semper Spiritui sancto resistitis*. Quibus verbis apertè agnoscit S. Doctor, in statu naturæ lapsæ, gratiam aliquam interiorem moventem, cui aliquando resistitur: Sed hæc non potest esse alia, quàm gratia sufficiens, quia auxilio efficaci, secundum principia D. Thomæ,

D. Thomæ, nunquam de facto restituitur, ut constabit ex dicendis disp. sequenti: Ergo S. Thomas, auxilium aliquid sufficiens ab efficaci distinctum, in statu naturæ lapsæ agnovit.

143. Tertiò, Idem S. Doctor, præcipuum fundamentum, quò Janfenius & alij Recentiores ducuntur ad negandum in statu naturæ lapsæ tale auxilium, manifestè convellit: Ergo illi longissimè à S. Thoma distant. Consequentia patet, Antecedens probatur. Præcipuum fundamentum Janfenij, & aliorum Recentiorum, petitur ex distinctione duplicis statûs naturæ integræ & naturæ lapsæ: in quorum primo docent Adamo fuisse collatum auxilium tantùm sufficiens, subditum ejus voluntati, quantum ad efficaciam & usum: in secundo vero fatentur hominem lapsum indigere gratiâ efficaci, quæ voluntati plenè dominetur, ipsamque moveat & applicet ad agendum. Sed D. Thomas hoc fundamentum apertissimè destruit, & necessitatem auxilij efficaci in utroque statu agnoscit: Ergo præcipuum Adversariorum fundamentum evertit. Major patet, Minor probatur. Nam D. Thomas 1. 2. quæst. 109. art. 2. in corp. & in resp. ad 1. docet necessitatem auxilij Dei moventis (quod, ut fatetur Janfenius, efficax est) peti ex triplici capite, scilicet ex infirmitate & corruptione naturæ, ex elevatione objecti & actûs supernaturalis supra potentias animæ, & ex generali subordinatione ad primum motorem. *Homo (inquit) auxilio Dei moventis indiget in statu naturæ integræ, quantum ad unum: scilicet ad operandum. & volendum bonum supernaturale, sed in statu naturæ corruptæ, quantum ad duo: scilicet ut sanetur, & ulterius ut bonum supernaturalis virtutis operetur, quod est meritorium. Uterius autem in utroque statu indiget homo auxilio divino, ut ab ipso moveatur ad bene agendum.* Et in responsi. ad 1. dicit quòd mens hominis, etiam sani, non ita habet dominium sui actûs, quin indigeat moveri à Deo. Et art. præcedenti in corp. *Quantumcumque (inquit) natura aliqua corporalis vel spiritualis ponatur perfectâ, non potest in suum actum prodire, nisi moveatur à Deo.* Quibus locis apertissimè docet S. Doctor, hominem in utroque statu integritatis & innocentie, indigere auxilio Dei moventis ad operandum & volendum bonum supernaturale: Sed tale auxilium, ut fatentur Adversarij, efficax est, & prædeterminans voluntatem: Ergo juxta principia S. Thomæ, homo in utroque statu indiget auxilio efficaci & prædeterminante, & ita præcipuum illorum fundamentum corrui.

144. Confirmatur primò: D. Thomas ibidem docet necessitatem gratiæ moventis, in utroque statu naturæ, integræ & corruptæ, peti ex generali subordinatione ad primum motorem, ait enim: *Uterius autem in utroque statu indiget homo auxilio divino, ut ab ipso moveatur ad bene agendum.* Et art. 9. sequenti: *Homo (inquit) indiget auxilio gratiæ ut à Deo moveatur ad rectè agendum, & hoc propter duo. Primò quidem ratione generali, propter hoc quod, sicut supra dictum est, nullares creata potest in quemcumque actum prodire, nisi virtute motionis divina. Secundo ratione speciali, propter conditionem statûs humana natura, que quidem licet per gratiam sanetur quantum ad mentem, remanet tamen in ea corruptio & infectio quantum ad carnem &c.* Sed hoc fundamentum expressè negat Janfenius Tomo 3. lib. 8. cap. 2. ubi sic de Thomistis loquitur. *Ab illis physica prædeterminatio statuitur omnibus*
Tom. I.

A. *agentibus, ex vi cause secundæ, que essentialiter, iam in operari, quam in esse suo, subordinatur primæ: à qua ad agendum primo veri debet. Christi adjutorium nequaquam, sed læsæ voluntati propter solum vulnus quod ei infligitur peccantis voluntatis audacia, necessarium est.* Ergo doctrina Janfenij directè pugnat cum doctrina D. Thomæ.

145. Confirmatur secundo argumento ad hominem, desumpto ex principiis à Doctore illo Sorbonico, in opusculo quod inscribit: *Vera sancti Thomæ De gratia sufficienti & efficaci doctrina, statuta.* Nam ibidem docet & multipliciter probat, D. Thomam quæst. illâ 109. supra citatâ, cujus omnes ferè articulos percurrit, nullam aliam gratiam agnovisse, præter sanctificantem, quam vocat *habituale donum*; & efficacem, seu prædeterminatam, quam *auxilium Dei moventis* appellat: Ergo quando idem S. Doctor ibidem art. 2. in responsi. ad 1. asserit quòd *mens hominis etiam sani indiget moveri à Deo*: intendit docere hominem sanum, seu in statu innocentie & integritatis constitutum, indigere auxilio efficaci, & physicè prædeterminante: & sic corrui præcipuum hujus Doctoris fundamentum, quo movetur cum Janfenio, ad negandum dari in statu naturæ lapsæ auxilium sufficiens ab efficaci distinctum.

146. Confirmatur & urgetur amplius. Quando D. Thomas dicit, quòd *in utroque statu indiget homo auxilio divino, ut ab ipso moveatur*: vel per auxilium illud movens, intelligit auxilium sufficiens, vel auxilium efficax, vel utrumque sub nomine auxilij moventis comprehendit: Quidquid respondeatur, habeo intentum. Si enim primum dicatur, habetur D. Thomam non solum in statu innocentie, sed etiam in statu naturæ lapsæ, agnoscere auxilium sufficiens ab efficaci distinctum. Si secundum: Ergo D. Thomas in utroque statu admittit necessitatem auxilij efficaci ad operandum, & ita corrui præcipuum Adversariorum fundamentum. Si tertium: Ergo non rectè inferit Doctor ille Sorbonicus, in toto illo opusculo, quod inscripsit, *Vera D. Thomæ de gratia sufficienti & efficaci doctrina.* D. Thomam nullum in statu naturæ lapsæ admisisse auxilium sufficiens, ex eo quòd non nisi duplex auxiliû gratiæ agnoscit: unum quod vocat *habituale donum*; & aliud quod *auxilium Dei moventis* appellat: liquidè, juxta hanc responsionem, sub nomine auxilij moventis, utrumque auxiliû, tam sufficiens, quàm efficax, S. Doctor comprehendit. Unde

147. Ad primum argumentum respondeo, concessa Majori, negando Minorem: nam sub nomine *auxilij Dei moventis*, utrumque auxilium, tam sufficiens, quàm efficax continetur; quia utrumque consistit in quadam motione supernaturali, applicante potentias animæ ad actus supernaturales: cum hoc tamen discrimine, quòd auxilium sufficiens movet tantùm, & applicat ad actus imperfectos, qui animam disponunt & præparant ad perfectiores: auxilium verò efficax movet & applicat ad actus perfectos contritionis & charitatis, qui animam ultimò præparant & disponunt ad gratiam sanctificantem, quæ est ultima & perfectissima forma ordinis supernaturalis. Unde communiter docent Thomistæ cum Alvarez libro 3. de auxiliis disp. 80. auxilium omne quod respectu unius actûs est sufficiens, esse simul etiam efficax in ordine ad alium, ad quem efficiendum, per absolutum divinæ providentiæ decretum ordinatur: ita ut simpliciter sit sufficiens, efficax autem secundum quid.

148. Ad secundum respondeo, non solum recentiores Thomistas, sed etiam antiquiores, agnovisse in statu naturæ lapsæ auxilium sufficiens ab efficaci distinctum, & ab eo separabile. Cajetanus enim super Epistolas Pauli, exponens hæc verba Apostoli 1. ad Corint. 10. *Fidelis est Deus, qui non patietur vos tentari supra id quod potestis, sed faciet etiam cum tentatione proventum, ut possitis sustinere.* subjungit: *Dixit Apostolus, ut possitis sustinere, & non dixit, ut sufferatis: sat enim est fidelitati divina, ut tribuat posse sustinere. Velle autem sufferre, & ipsum sufferre, alterius gratiæ est, quæ electis confertur, & non est omnibus communis.* Quibus verbis utrumque auxilium sufficiens & efficax ita clarè expreffit doctissimus ille Cardinalis, ut à solis cæcis videri non possit. Ibi enim distinguit duplicem gratiam: unam specialem, aliam communem; unam quæ datur omnibus, aliam quæ datur præcipuè electis: unam quæ dat posse sufferre tentationes, alteram quæ dat ut actu illas sustineamus.
149. Idem auxilium sufficiens ab efficaci distinctum docet Ferrariensis Caietano contemporaneus 3. contra Gentes cap. 159. ubi hæc scribit: *Cum duplex sit auxilium Dei quo ad beatitudinis consecutionem indigemus, scilicet habitualis gratia, & divina motio, tam intrinsecè quàm extrinsecè facta, quæ ad bonum dirigimur. & ad gratiæ preparationem excitamur: primum auxilium Deus non omnibus dat absolute loquendo postquam peccaverunt, sed bene omnibus se ad ipsum preparantibus ex divina motione concedit. Secundum autem auxilium omnibus impendit, & nulli quantum ad hoc est absens Deus, cum nullus sit qui ab eo non moveatur ad bonum, & ad gratiæ preparationem, juxta illud Apocalyp. 3. Ego sto ad ostium, & pulso.*
150. Item Dominicus Soto, qui Concilio Tridentino interfuit, & multis annis ante Alvarem scripsit, in 4. dist. 14. qu. 1. art. 10. dicit, *Nunquam per Deum stat. quominus quicumque peccator reconciliari cum ipso valeat: nemini enim auxilium speciale denegat, quod ad reconciliationem sufficit.*
151. Idem auxilium sufficiens ab efficaci distinctum clarè docet Medina 1. 2. quæst. 109. art. 10. ubi sic habet: *Scio quod Deus geminum donum suæ gratiæ conferre solet peccatoribus. Alterum quo possunt respicere, & salvari; & hoc donum omnibus hominibus confert, de quo dicitur, Ecce sto ad ostium, & pulso. Alterum est auxilium efficax, quo homo efficaciter convertitur & salvatur; & hoc universis hominibus qui peccant non confert: nam certè si conferret auxilium efficax, converterentur, efficaci enim Dei motioni nemo resistere potest. Idem sentiunt Navarrete 1. p. quæst. 19. art. 8. Bannez ibidem quæst. 23. art. 3. Iedefina de auxiliis quæst. unica art. 16. & alij communiter.*
152. Ad tertium nego Majorem, ad cujus probationem dicendum est, quod licet apud Grammaticos, nomine auxilij sufficientis, intelligatur illud quod omnibus modis sufficit, & præter quod ad operandum nihil ultra requiritur; apud Theologos tamen & viros doctos, nomine auxilij sufficientis, intelligitur id quod dat potentia totum complementum, & totam virtutem, seu sufficientiam ex parte actus primi, & principij habitualis ad operandum requisitam: quamvis non det actualitatem, seu complementum se tenens ex parte actus secundi, & constituens voluntatem in ratione principij actualis suarum operationum. Unde licet detur, auxilium quod admittunt Thomistæ in statu naturæ lapsæ, & quod sufficiens appellant, non esse sufficiens Grammaticaliter, erit tamen
- A sufficiens Theologicè. Et hoc duplici titulo: primo quia sufficienter excitat voluntatem ad volendum & operandum bonum supernaturale. Secundo, quia dat illi totam sufficientiam, & totum complementum se tenens ex parte actus primi, & potentia antecedentis (ut suppono ex Tractatu de auxiliis) quamvis non tribuat illi actualitatem, motionem, & applicationem, per quam constituitur in ratione principij actualis suarum operationum, & sit potens ad operandum, non solum potentia antecedenti, ab actu secundo separabili, sed etiam potentia consequenti, cum operatione indissolubiliter conjuncta, & copulata.
- B Hæc responsio declarari & illustrari potest duplici exemplo aptissimo. Primum sumitur ex sententia plurium Theologorum, qui docent gratiam habituales in Adamo & in Iustis habuisse vel habere rationem auxilij sufficientis ad actus supernaturales eliciendos. Et in hoc sensu Doctorum cum quo disputamus, intelligit & interpretatur, cum Conrado & Sylvio, D. Thomam, cum ait 1. 2. qu. 106. art. 1. ad 2. quod *lex nova, quantum est de se, auxilium sufficiens dat ad non peccandum:* nomine enim auxilij sufficientis, dicit S. Doctorem non aliam gratiam intellexisse, quàm habituales & justificantes, quæ in nova lege in iustis habet rationem auxilij sufficientis ad observanda præcepta supernaturalia: Atqui certum est, juxta principia D. Thomæ, solam gratiam justificantem non sufficere in iustis, nec in primis parentibus in statu innocentie, ad actus supernaturales eliciendos, sed præter illam requiri aliam gratiam actualem & moventem, quæ habitus supernaturales & infusi applicentur ad agendum, & reducuntur in actum: Ergo non requiritur ad rationem & denominationem auxilij sufficientis, Theologicè sumpti, quod tribuat omnia ad agendum prærequisita, prioritate naturæ & causalitatis, & quod se solo ita sufficiat ad operandum, ut non indigeat alio auxilio movente, & applicante ad agendum. Major & Consequentia patent. Minor autem probatur expressis testimoniis D. Thomæ qui 1. 2. qu. 109. art. 9. quærit, *Utrum ille qui jam consecutus est gratiam, per seipsum possit operari bonum, & vitare peccatum absque auxilio gratiæ?* Et respondet quod homo ad rectè vivendum dupliciter auxilio Dei indiget. Uno quidem modo, quantum ad aliquod habituale donum, per quod natura humana corrupta sanetur, & etiam sanata elevetur ad operanda opera meritoria vite eterne, quæ excedunt proportionem naturæ. Alio modo indiget homo auxilio gratiæ, ut à Deo moveatur ad agendum. Quantum igitur ad primum auxilij modum, homo in gratia existens non indiget alio auxilio gratiæ, quasi aliquo alio habitu infuso. Et hoc propter duo. Primum quidem ratione generali, propter hoc quod nulla res creata potest in quemcunque actum prodire, nisi virtute motionis divine. Secundo ratione speciali, propter conditionem status naturæ humane, quæ quidem licet per gratiam sanetur, quantum ad mentem, remanet tamen in ea corruptio & infectio, quantum ad carnem, per quam servit legi peccati, ut dicitur ad Romanos 7. Et in responsione ad 1. dicit: *Etiã in statu gloriæ, quando gratia erit omnino perfecta, homo divino auxilio indigebit.* Idem docet de primis parentibus in statu innocentie, locis supra à nobis relatis, in quibus asserit, quod *Homo in utroque statu (naturæ scilicet integræ & corruptæ) indiget auxilio divino, ut ab ipso moveatur.* Et quod mens hominis, etiam sanæ, non ita habet

dominium sui actus, quin indigeat moveri à Deo.

Eadem veritas alio exemplo illustrari potest: Deus enim ratione sua omnipotentia est perfectissimè, completissimè, & sufficientissimè potens ad creandos v. g. alios mundos: quis hoc neget? Et tamen certum est, quòd hæc potentia non potest prodire in actum, & alios mundos de facto creare, defectu decreti eam applicantis, quòd Deus non potest habere de novo, alioquin intrinsecè mutaretur, ut supra ostensum est. Similiter etiam, cum homo ratione auxilij sufficientis habeat totum complementum potentia, quamvis careat divinà motione & applicatione, per quam talis potentia ad actum reducatur, debet tamen censeri completè potens in actu primo ad operandum, & eliciendos actus supernaturales. Unde sicut D. Thomas quaest. 3. de potentia art. 1. ad 1. docet quòd quando dicitur, Deum non posse facere nisi quòd præcivit, & decrevit, distingui solet de potentia antecedente, & consequente: vel si ly *non potest* referatur ad actum, conceditur, si verò referatur ad potentiam, negatur. Ita similiter, quando dicitur quòd ille qui caret auxilio efficaci non potest operari, non potest converti, non potest adimplere præcepta, distinguendum est: potentia antecedenti, negandum. Potentia consequenti, concedendum. Vel si ly *non potest* referatur ad actum, verum est. Si referatur ad potentiam, falsum.

155.

Ex hoc patet responsio ad quartum, desumptum ex variis auctoritatibus Scripturæ, Conciliorum, & SS. Patrum. Respondetur enim, quòd quando Scriptura, Concilia, & SS. Patres docent hominem sine gratia non posse venire ad Christum, non posse credere, non posse converti &c. Si in eis locis sit sermo de gratia efficaci, hæc intelligenda sunt de potentia consequente & infallibilitatis, non autem de potentia antecedente & purè possibilitatis. Et ita satis clarè se explicat Augustinus de natura & gratia cap. 42. ubi dicit: *Sanata & adiuta hominis voluntate, possibilitas ipsa simul cum effectu in Sanctis provenit*: quibus verbis docet, possibilitatem cum effectu conjunctam, quæ est potentia consequens & infallibilitatis, esse à gratia efficaci: non tamen negat, possibilitatem antecedentem, & ab actu separabilem, esse à gratia sufficiente.

Eadem explicatio apertè colligitur ex D. Thoma locis ab Adversario citatis, ubi dicit quòd *nulla res creata potest in actum prodire, nisi virtute divina motionis*: hæc enim propositio sumpta in hac universalitate, & intellecta de omnibus causis secundis, etiam naturalibus, non potest esse vera, nisi explicetur & intelligatur de potentia consequente; nam certum est causas naturales, independèter à divina motione, habere potentiam antecedentem ad operandum, ratione virtutis naturalis quam à Deo in prima productione receperunt, & indigere solum ejus motione & applicatione, ut talis virtus de actu primo ad secundum reducatur.

156.

Ad quintum quòd sumitur ex definitione necessarii à D. Thoma adducta, dicendum est, illam esse legitimam, sed cum grano salis intelligendam. Quando enim dicitur, quòd necessarium est illud sine quo finis haberi non potest, hoc debet intelligi, abstrahendo à potentia antecedenti & consequenti, ita ut si aliquid sit necessarium ex parte potentia & actus primi, finis sine illo haberi non possit, etiam potentia antecedente. Si verò illud sit tantum necessarium ex parte actus secundi, vel ut reductivum de actu primo ad secundum, finis

Tom. I.

A sine illo haberi non possit, potentia consequente & infallibiliter cum actu conjuncta. Et ita cum gratia sufficiens se teneat ex parte actus primi, tanquam ejus complementum, & ut virtus elevativa potentia, sine illa homo non potest converti, nec observare præcepta supernaturalia, potentia antecedenti. E contra verò, cum gratia efficax se teneat solum ex parte actus secundi, vel potius sit aliquis nexus intermedius, conjungens indissolubiliter actum primum cum secundo, ut docent Thomistæ in Tractatu de auxiliis, ille qui caret auxilio efficaci, non potest converti, nec observare præcepta supernaturalia, potentia consequenti, & indissolubiliter conjuncta cum actu. Unde patet disparitas ad exempla de navi, de penicillo, de alimentis, quæ profert ille Doctor, & sæpe repetit & inculcat: hæc enim sunt necessaria ad navigandum, ad pingendum, ad conservandam vitam, ex parte ipsius potentia, & actus primi; & ideo absolute & simpliciter verum est dicere, quòd homo non potest navigare sine navi, pingere sine penicillo, & coloribus, nec conservare vitam sine alimentis. Gratia autem efficax non est necessaria ad operandum, ex parte actus primi, tanquam complementum potentia, sed tantum ex parte actus secundi, & tanquam ejus applicatio. Unde qui eam caret, non potest dici simpliciter impotens ad operandum (sicut qui caret navi & penicillo, censetur simpliciter impotens ad navigandum & pingendum) sed solum secundum quid, & cum addito: potentia scilicet consequente, & applicata ad actum, sive cum actu indissolubiliter conjuncta.

C Ad sextum respondeo quòd licet auxilium sufficiens possit simul complere potentiam ad actus perfectos, & eam applicare ad imperfectos, ut Thomistæ docent in Tractatu de Auxiliis: auxilium tamen efficax non potest utrumque præstare, & duo illa munia simul obire. Ratio discriminis est, quia cum auxilium sufficiens sit prima forma ordinis supernaturalis (prima inquam ordine generationis, non perfectionis) ac proinde nullam in tali ordine præsupponat, debet primò elevare potentias animæ, easque complere in actu primo ad actus supernaturales eliciendos; & cum aliunde sit quædam motio & prædeterminatio, debet illas applicare ad aliquos actus, saltem imperfectos. Auxilium verò efficax est secunda forma ordinis supernaturalis, & quidam nexus indissolubiliter conjungens potentiam cum actu: unde præsupponere debet potentiam jam elevatam & completam in actu primo per auxilium sufficiens, eamque solum applicare ad agendum, sive reducere de actu primo ad secundum.

157.

D Ex quo patet responsio ad ultimum, concessa enim Majori, neganda est Minor. Ad cujus probationem dicendum est, quòd licet auxilium sufficiens sit quædam motio & prædeterminatio ad imperfectè volendum, & eliciendos actus imperfectos, qui præparant & disponunt ad perfectiores, nihilominus quia est prima forma ordinis supernaturalis, non debet præsupponere potentiam prius completam & elevatam ad ordinem supernaturalem, sed debet eam primò complere & elevare. Sicut videmus in naturalibus, quòd prima dispositio aliam non præsupponit in materia, sed eam primò præparat ac disponit, aliàs daretur processus in infinitum. Auxilium verò efficax est secunda forma ordinis supernaturalis, ac proinde non debet primò complere potentiam, & elevare ad illum ordinem; sed potius de-

158.

II ij

bet eam præsupponere completam & elevatam per aliam formam priorem, scilicet per auxilium sufficiens, eamque solum ad actus perfectos movere, & applicare.

~~~~~

DISPUTATIO V.

De efficacia voluntatis Dei.

Celebris est hæc disputatio, ex illa enim pendet resolutio plurium difficultatum & controversiarum, quæ inter Thomistas & Recentiores his temporibus agitantur. Unde hæc materia accuratè pertractanda est, & veluti ad pondus Sanctuarij ponderanda: id est ad normam Scripturæ, doctrinæ SS. Patrum, & rationum Theologicarum, diligenter examinanda.

ARTICVLVS I.

An circa nostros actus liberos, Deus habeat decretum de se efficax, vel purè indifferens, ac expectans determinationem à libero arbitrio?

§. I.

Quibusdam præmissis, referuntur sententiæ, & vera eliguntur.

Notandum primò: Effectus qui à Deo procedunt, triplicis esse generis. Quidam enim à solo Deo procedunt, sine ullo consortio & cooperatione causæ creatæ, ut create Angelum, glorificare animam, dare primam vocationem &c. Alij causantur à Deo cum consortio causæ creatæ, sed naturalis & necessariæ, ut illuminatio, calefactio &c. Alij denique ab illo producuntur cum cooperatione causæ creatæ liberæ: ut actus charitatis & contritionis, iustitiæ vel temperantiæ. De actibus primi & secundi generis, nulla est difficultas vel controversia inter Theologos: evidens enim est dari in Deo decretum ex se efficax, antecedenter influens, & naturâ suâ causans tales effectus. Unde tota difficultas & disputatio devolvitur ad actus tertij generis, quos Deus efficit cum consortio, & cooperatione causæ liberæ, cuius libertati & indifferentiæ officere ac repugnare videtur efficacia antecedens decreti absoluti & determinati.

2. Notandum secundò: Duobus modis decretum divinum posse dici indifferens. Primò quia nullum actum determinatè respicit, nullamque decernit actionem in specie, sed indifferenter se habet ad quamcumque operationem, & expectat determinationem à voluntate creatæ, quantum ad speciem actûs. Secundò decretum potest vocari indifferens, quia licet determinet & applicet voluntatem ad aliquem actum in specie & in individuo determinatum, eam tamen determinat per modum liberi, & relinquendo in ea indifferentiam positivam & actualem, seu potentiam ad actum oppositum. Et in hoc secundo sensu, non negant Thomistæ, Deum circa nostros actus liberos habere decreta indifferentia, sed tantum in primo, de quo solum procedit præfens difficultas & controversia.

3. Notandum tertio: Aliud esse voluntatem Dei

A esse efficientem, & aliud illam esse efficacem. Nam efficiens præcisè dicitur ab effectu qui de facto sequitur; & ita sufficit ad hoc quod sit efficiens, quod concomitanti concursu, vel etiam ex associatione alterius causæ, ipsâ voluntate concomitanter concurrente, effectus sequatur: ut autem sit de se efficax, requiritur quod ex directione & sine præconcepto, ita moveat ad efficiendum, quod determinatè moveat ad talem effectum in specie, & in individuo, non verò ita indeterminate & indifferenter se habeat, quod ex illa æquè bene possit sequi, vel non sequi effectus. Et in hoc magna contingit æquivocatio, & hallucinatio apud aliquos Recentiores, qui confundunt efficaciam divinæ voluntatis & gratiæ, cum ejus efficientia; & ex hoc quod gratia non influat in actus liberos nostræ voluntatis, nisi cooperante libero arbitrio, inferunt illam non esse efficacem ex se, sed solum ex consensu & cooperatione liberi arbitrij. His præmissis.

B Circa propositam difficultatem duæ sunt celebres sententiæ, quarum prima negat in Deo decreta ex se efficacia circa nostros actus liberos, & astruit purè indifferentia. Ita Molina in pluribus suis concordæ locis, præferim qu. 14. art. 13. disp. 26. §. Nemer. Suarez prolog. 2. de gratia cap. 8. Lessius lib. de gratia efficaci cap. 4. & alij Recentiores communiter, affirmantes Deum offerre voluntati creatæ concursum indifferenter & generalem, ad unum actum, & ad oppositum, quatenus est de se ad utrumque paratus; & à voluntate creatæ determinari speciem actûs ad quem Deus concurrat.

C Addunt quòd, ratione hujus decreti generalis & indifferentis, divina omnipotentia ita remanet conjuncta & connexa voluntati creatæ, ut hac operante, illa necessariò cooperetur, & veluti simul trahatur ad operandum. Quod ut magis explicent, constituunt exemplum in habitibus: nam hoc ipso quòd potentia voluntatis producit actum supernaturalem dilectionis, influendo in illum: eo ipso simul influunt habitus supernaturalis charitatis. Simili modo (inquiunt) cogitandum est, divinam potentiam, veluti habitum quemdam omnibus rebus intimè insidentem & connexum, simul in omni operatione cooperari, & determinari ad speciem actûs ab ipsâ voluntate creatæ, quamvis illam determinet quantum ad individuum. Tale autem decretum generale, quidam volunt esse conditionatum, eo quòd nihil per illud Deus absolute decernat, sed dependenter à conditione quadam, scilicet si voluntas se determinaverit: quâ positâ purificatur, & transit in absolutum, fitque absolute efficax in actu secundo, & producit concursum ad extra. Ex quo inferunt, non opus esse alio decreto, quo Dei concursus absolute præparetur. Sicut, inquiunt, cum quis donat aliquid sub certa conditione, positâ illâ conditione, donatio fit absoluta, & efficax in actu secundo, productique suum effectum vi suâ, neque opus est illam sub forma actûs absoluti repetere. Alij tamen existimant, decretum illud indifferens, non esse conditionatum, sed absolutum & generale, concurrenti scilicet ad omnem actum ad quem voluntas creatæ voluerit se determinare, illudque non sufficere ut effectus determinatè fiat, sed præter illud requiri aliud absolutum, quòd ipsi concomitans vocant, ut hic & nunc Deus concurrat ad actum quem determinavit, seu elegit voluntas, seu ad quem prævisa est per scien-